...ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

48-дахи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 199 (13515)
1971 оной августын 24, вторник

Сэн 2 мүнгэн

АЛТАН ТАРЯАН ХУРЯАГДАЖА ЭХИЛЭЭ

...лты дулаан зунай һүүлшын һара — августын дүүрэхэ ...ашье, наранай элшэ һулараагүй, улам хурсаар шарга... торгойдо малгайншье зэргэ үүлэгүй, сэлмэг, захагүй ...үхэрэн зэнхынэ. Сагаан нуурай эрьеһээ эхи абан нэм... тарьялангай поли нэгэ ногоорон, нэгэ шарлан хабтай... ...ээл мүнөө тарна хуряалгын үедэ иимэ таатай зохид... ...бороогүй сэлмэг үдэрнүүдэй тогтоһондо «Улаан Орон» ...колхозой механизаторнууд аргагүй баяртай, одоол манай ...нар гэхээр шаража байна даа, энэл наранда үрдихэл ...й гэлдэхэ юм.

...с ажахын тарьяашад эртынгээ шэниисэ хуряалгаяа Сагаан нуурай эрьедэ нэмжыһэн тарьяалангһаа эхилһэн юм. Юуб ...э, аяар бүри хабар түрүүшынгээ шэниисэ эндэ тариһан ...тиимэһээ мүнөө энэнь хамагһаа урид эдеэшэжэ, ху...хаар болоһон байна бшуу.

...Эндэ бүхыдөө 180 гектарта шэниисэ таригданхай. Кол...хозой II отделениин гурбан комбайн хоёр-гурбан үдэрэй ...а сабшажа баалнууд болгон унагаагаа юм. Мүнөө тэ... наранда хатажа, түлэг дундаа хуряажа байналди ...тарьялангаймнай тоог дээрэ шэнэ жэлэй түрүүшын ороо... ...улагдаа, гэжэ бригадир Нима Цыденович Цынгунов ...гаар мэдүүлнэ.

...аан нуурай ойро нэмжыһэн тарьялан дээрэ хуу... гурбан комбайн хойно хойноһоо һубарилдан, арья... ...дүүн хоолостой шэниисын ута унжагай баалнуудые ... аалихан «залгина». Уданшьегүй түрүүшынь ком...байн удаа дохёо үгэһөөр зогсошобо. Хэдыхэн минутын үн... ...эй сасуу үнинэй жолоошон Гарма Галсанов хүрэжэ ...р автомашинынгаа кузов комбайнһаа хажуу тээшээ һо... гараһан ута сорго тодуулан байлгаба.

— Яагаа намайе тухашаруулжа байнабта? Золигшни ган... ...гажа үрдихэгүймни гү? Үглөөдэрһөө таанадташни ...автомашина хэрэгтэй болохонь ха — гээд, жолоошон ...Бандеевич Галсановай тэбдүүсэн хэлэхэдэ, комбайнер ...Дугарович Цыремпилов тодожо абан:

— Мүнөөшни барагтай юм аа даа. Иигээд лэ бүрил шан...гүбди. Тэрэгүйдэ аргагүй. Саг ябажал байна бшуу. ...адахадаа бүришье тухашаруулхалди. Одоол тэндэ мэ...даа — гэжэ бахархан хэлэнэ.

...согор ута соргоор автомашинын кузов руу адхарһан ...шаргал шэниисэ уданшьегүй обойжо захалба. Комбай... ...тарые арилдажа байһан Гарма Галсанов гэнтэ һу... ...йн автомашинынгаа кузов дээрэ абиржа гараһаар, обоо... ...н ороохо тухагүй хажуушань тараана. Тиигээдшье комбайнай бункер соо суглараһан ороохон дүүрэнтэбэ хэбэртэй, автомашинашье хүршэгэнэһөөр тогтонгүй саашалба.

САГААН НУУРАЙ ЭРЬЕ ШАДАР

ФОТОРЕПОРТАЖ

Энэ тарьяаланда Гомбо Цыремпиловтэй хамта үнинэй комбайнернууд Гуржаб Хышиктуев, Сергей Галсанов, Цыремпил Будаев гэгшэд адар томо талынгаа «онгосонуудые» жолоодоно. Эдэнэр хараха янзада ехэл хүхюутэйнүүд.

— Комбайнай эбдэрхэ ябадал мүнөө дээрээ үзэгдэнэлгүй. Яһала һайн ябана. Энэ наранай элшэдэ тарьяаламнай жэгдэ эдеэшэхэнь даа. Мүнөө гектарай дунда зэргээр 11—12 центнер шэниисэ хуряагдана. Энэмнай түрүүшын ха юм даа. Саашадаа бүришье һайн байжа магадгүй — гээд Сергей Галсанов ооглон мэдүүлнэ.

Эгээл энэ үедэ колхозой главна агроном Сергей Монхоев хаанаһаашьеб бии болоод, тэдэ комбайнернуудта хандан:

— Һүү-үү, дүүргэхэ дүтэлөө ха юмта? Дүүргэһээр лэ сэхэ Жаргалай ара ошооройгты. Тэндэ 100 гектар шэниисэ сабшагдаад, хатажа бэлэн болонхой хүлеэжэ байна. Мүнөө ябууд хараад ерээб,—гэнэ.

— Үдэшэ болотор энээнээ дүүргээд, һүниндөөшье һаань, хүрэжэ үзэхэл гүбди, — гэжэ гурбан комбайнер зэргэ мэдүүлнэ.

Наранай элшэ улам шангаар шарана. Байд гээд лэ баруун урдаһаа бууһан һулахан һэбшээндэ ногоорон хабтайһан эдеэшээгүйхэн тарьялан миралзан долгилно. Тэрэнэй наада захадахи сабшагдаһан шэниисын баалнуудые нэгэ нэгээр дамжаһан гурбан комбайн аалихан зүдхэнэ...

Вл. ЖИГЖИТОВ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Түрүү комбайнер Сергей Галсанов ажалдаа. 2. Комбайнууд таряа хуряалга дээрэ. 3. Шэнэ ургасын дээжэ ашагдажа байна.

Улаан-Үдын аймаг.

Е. ЗАХАРОВАЙ фото.

ТҮРҮҮШЫН ЗУУ ГАРАН ГЕКТАР

...ЭЖЭНГЭ. Һаяын на...ай сэлмэг үдэрнүүдтэ ...иртаа эртүүр тариг...ан шэниисэ эдеэшэн ...лажа захалаа. Эгээл ...үедэ аймагай Хэжэн...н «50 лет Октября» ...хозуудай механизатор...д ороохо тарьяанай ур...са хуряалгаяа жэгдэ ...бэ һүүлэй мэдээгээр, Хэжэнгын совхозой бүхы гурбан отделениин тарьялан дээрэ 16 комбайн гаранхай, эдеэшэнги шэниисэеэ сабшажа, баалнууд болгон унагаажа байна. Эндэ хоёрдохи отделениин механизаторнууд онсо шалгарна. Түрүүшын үдэр 115 гектар тарьялангай ургаса хадажа унагаагаа юм. Мүнөө эндэ таряа хуряалгын хүдэлмэри улам эршэтэйгээр ябуулагдана.

Д. ЦЫРЕНОВ.

585 АВТОМАШИНА ХҮДӨӨ ГАРАБА

Республикымнай хүдөө ажалшад таряа хуряалгада жэгдэрэн оробо. Эдэнэр богони болзор соо гээлтэ хороолтогүйгөөр таряа хуряаха гэһэн гол зорилго урдаа табинхай. Теэд хүдөөгэй ажалшад ганса өөһэдынгөө хүсөөр тарьягаа хуряадаг бэшэ. Республикымнай промышленна предприятинуудай коллективүүд саг үргэлжэ хүдөөгэй ажалшадта туһалдаг байна.

Буряадай автотранспортна управлениин коллектив хүдөөгэй ажалшадтай нягта холбоотой юм. Тэдэнэртэ хэрэгтэй оньһон техникэ, эдеэ хоолой зүйлнүүдые саг болзор соонь хүргэхын тула жолоошон бүхэн оролдолго гаргадаг. Хүн бүхэнэй оролдосотойгоор хүдэлһэнэй ашаар, тус управлениин коллектив байгша оной долоон һара соо ашаа шэрэхэ даабаряа 101,6 процентдэ хүргөө. Хүн зониие шэрэхэ даабари 102 процентдэ хүргэгдөө. Эдэ бүхы тоо баримта хараад үзэхэдэ, манай жолоошод инженерно-техническэ мэргэжэлтэд муу бэшээр хүдэлөө гэжэ сэхэ хэлэмээр.

Мүнөө эгээл халуун саһа — таряа хуряалга эхилбэ. Хүдөөгэй ажалшадтаа һайнаар туһалха гэһэн хараатайгаар 585 автомашинануудые хүдөө эльгээбэбди. Байн үшөө 50-яад машина хүдөө гараха.

Нёдондо жэлдэ 1268-дахи автоколоннын жолоошод таряа хуряалгада эдэбхитэйгээр хабаададсажа, ехэ ашаа шэрээ бэлэй. Энээниие Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет үндэрөөр сэгнэжэ, дамжуулгын Улаан туг барюулаа һэн. Мүнөө жэлдэ манай жолоошод бүришье һайнаар хүдэлхэ аабза гэжэ этигэмээр.

А. КОЛЕСОВ,
Буряадай автотранспортна управлениин начальнигай орлогшо.

БАЛГУУҺАНАЙ БЭЛШЭЭРИДЭ

Сэлэнгынхидэй үүсхэл дэмжэгшэдтэ

...хозой контородо орожо. ...хын хүтэлбэрилэгшэд бо...рэжэлтэдһээ эрхим мал...тухай асуухадамни, намайе ... отделениин бригадир ...жап Бубеевтэ эльгээгээ. Удаань бригадиртай уулза... тухайгаа асуухадамни: ...ргыгаа хамталуулая. Бал...һанда Бубей Рабжиновна ...ай гүүртын малые шэг...мнай. Байра байдалынь ...хеэрэгдэнхэй. Энэ хура ...малшадни хэр тухашар...на аа б,—гэжэ намайе ав... уриба.

...шьегүй бидэ совхозой ...й газааһаа автомашинынгаа ...шэгнүүр ашаад, ша...абхада дарагдаһан харгы...лла һууринһаа баруулжаа ... Хурамхаан ошоһон ...аа зайлажа, Майскын хар...р зоринобди. Харгын муу ... Энэ харгыгаар гансал ...лтай гү, али хүнгэн авто...тай хүнүүд ябадаг. Юуб ...Майск Баргажан голой ...эрьедэ оршодог шуу. Тии... гол дээгүүр нариихан хүүр...данхай.

...ЛГУУҺАН. Энэ шэнэ гүүр... голой наада захада тү...эй. Тойроод ой тайга. ... газараар яһала баян ...эндэ хүрэжэ ерэхэдэмнай ... газаагаа тиирэжэ байгаа

... Ерэжэ шэгнүүрилхыемнай ...малаа захадаа хаш. Ха...«...» шэнги тарган мал ... — гэжэ автомашинымнай ...он Виктор Эрдынеев гай... Малшан ахалагша малшан ... Рабжиновна Һама-Цырен Будаева хоёр угтажа, шэнэхэн гэртэ уриба. Столдо һуугаад, аяга сай һоросогоожо һуухадаа, хөөрэлдэнэбди.

— Малнай һайн. Теэд байра байдалнай тиимэшэг. Гэрнай оёргүй. Хура бороодо шииг танхай. Байра байдалыемнай үндэр газарта түхеэрхээ яаһан юм, — гэжэ үнинэй малшан Бубей Гомбоева хэлэнэ.

— Үглөө нүгөөдэрһөө оёор дархалхабди. Энэ хура бороогой үертэ ехэ тухашарнабди, — гэжэ бригадир Цыбикжап Бубеев найдуулна.

Удаань бидэ бултадаа газаашаа гаража, шэгнүүрээ тодхонобди. Малшад, хашараг бурунуудаа хорёодо оруулна. Шэгнүүриин хажууда бригадир малшан хоёр зогсонхой. Шэгнүүр дээрэ түрүүшын үхэр гаргагдаба. Хоёр зуу. Хоёр зуун таби. Хоёр зуун ерэн килограмм. Түрүүшымнай хашараг 290 килограмм татана.

— Энэ Малаадаймнай һара соогоо 30 гаран килограмм нэмээ байна, — гэжэ Һама-Цырен Будаева баярлана.

— Энээхэн соохор хэды татаха гэжэ һананат? — гэжэ Виктор Эрдынеев Бубей Рабжиновнаһаа асууна.

— Малаадайда хаанаһаа хүрэхэб даа. Энэшни ханхяал бэетэй. Үхэр 260 гараха аабза, — гэжэ тэрэ таамагаар хэлэнэ.

Үнэхөөрөөшье тэрэ хашарагынь 270 килограмм татаба. Малшанай иимэ бэрхээр үхэрэйнгөө шэгнүүр хирлүүлэн тааһандань гайхалданабди. Саашаа бидэ мал бүхэнэй шэгнүүр таамагаар хэлэжэ туршанабди. Теэд нэгэнииньшье туданагүй. Аяар хори — гушан, заримдаа дүшэн килограммаар алгасаха юм.

Малшад арба гаран хашарагай шэгнүүрилэгдээд байхада, мал бүхэнэйнгөө һара соо 25—30—35 килограммаар нэмээшые тухайлна.

— Тэрэ «Халюумнай» гурба хахад хүрөө ёһотой, — гэжэ бригадир хэлэнэ. Тэрэниие шэгнүүрилээд үзэхэдэнь 365 килограмм шэгнүүртэй болоһон байба.

Хашараг буруунууд ээлжээгээр шэгнүүр дээрэ гарана. Бригадир үргэлжэ 200—250—300 килограммай гирнүүдые зохёожо табина. Тэрэ байд-байд лэ гээд шэгнүүрээ шалгажа үзэнэ. Шэбэнэжэ ороһон бороо тэрэнэй һаншагһаань гоожоно. Бороодо хэншье анхаралаа хандуулнагүй. Бултадаа малайнгаа шэгнүүр тон нарилаар тооложо абахые оролдонод.

Оройшог болоһон хойно малаа шэгнүүрилжэ дүүргээд, бидэ бултадаа гэртэ оронобди. Хорёоһоо гаргагдаһан мал ойн хүндыгөөр таража бэлшэнэ. Хура бороодо һоно батаганашье үгы.

— Мүнөө һарада малтнай шэгнүүрээ нилээд ехээр нэмээ. Сүүдхын толгой бүридөө 900—1000 граммаар нэмээ хаш, — гэжэ бригадир баярлана.

— Бэлшээриин ногоон һайн. Уһа саһааршье дутанагүйбди. Түхэреэн сүүдхэ соогоо бэлшэһэн мал шэгнүүрээ нэмэнгүй яахаб,— гэжэ Бубей Рабжиновна өөһэдынгөө хэжэ гараһан ажал һайрхангүй хэлэнэ.

Малшадай шэнэ газарта ерээд, малаа һайнаар харууһалхын түлөө нилээд ехэ оролдолго гаргаһаниинь эли. хэнэйшье мэдэхээр, мал шэнэ бэлшээридэ ерээл һаа, зайжа тэнэдэг гээшэ ааб даа. Тиихэдэ үшөө ой тайга, олон нуурнууд, шабар. Малаа һайнаар харууһалаагүй һаа, тужаар алдажа, үгышье һаа, намаг нуурта шэнгээжэ болохош. Залуу малай абари зангыньшье хүшэр. Теэд малшад энээн тухай дурданагүй.

Бубей Рабжиновна гурбан жэлэй саана хони харууһалдаг байһанаа пенсидэ гараһан юм. Энэ ажалша бэрхэ эхэнэр пенсидэ гараад, гэртээ һуужа шадаагүй, малай гүүртэ даажа абаа бэлэй. Тиихэдэ малда ябаха хүнүүд ажахы дотор дуталдадаг һэн. Энэ эхэнэрэй наһан соогоо хэжэ гараһан ажалые тоолохо болоо һаа, нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, баатаршалга. Энээнинень тоогүй олон грамотанууд, дипломууд гэршэлнэ. Бубей Рабжиновна мүнөө хүнэй хойно ороногүй. Эдэ һаранuудта малаа тобир тарганаар харууһалжа, Дэрээнэй совхозой малшад сооһоо түрүүлжэ гаранхай. Гэрэйнь ханада үлгөөтэй байһан дамжуулгын вымпел эдэ бүгэдые эли тодоор гэршэлнэ ааб даа. Эндэ, энэ амжалтада тэрэнэй хани Һама-Цырен Будаевагай хубита ехэ. Һама-Цырен Сынгеевна арба гаран жэлдэ малда ябажа, нилээд ехэ дүршэл шадабаритай болонхой. Иигэжэ эндэхи малшад һара бүри мал бүхэнэйнгөө шэгнүүр 25—30 килограммаар нэмээнэ. Июнь һарада хашараг бүхэниинь сүүдхэдээ 900 гаран граммаар нэмээ. Тиихэдэ июль һарада энэнь нэгэ килограммда хүрэһэн байна. Балгууһанай малшад харууһалжа байһан 144 малайнгаа толгой бүриинь шэгнүүр зунай гурба һара соо нэгэ центнерээр нэмээхэ гэжэ шиидэнхэй. Тиин мал бүхэниинь намартаа тушаагдаха үедөө дунда зэргээр гурбан зуун килограммда хүрэхэ юм. Малшад энэ уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэхэ. Юуб гэхэдэ мүнөө энэнь бэелүүлэгдээ шахуу.

Г. РИНЧИНО.
Хурамхаанай аймаг.

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН КОМИИН ОБЛАСТНОЙ КОМИТЕДТЭ
КОМИИН АВТОНОМИТО СОВЕТ СОЦИАЛИС РЕСПУБЛИКЫН ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМДЭ
КОМИИН АССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДТЭ

Гайхамшагта ойтой — Комиин Автономито Совет Социалис Республикын байгуулагдаһаар табин жэлэй ойтой дашарамдуулан, республикын хүдэлмэришэд, колхознигууд болон интеллигенциие, бүхы ажалшадые Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитет, ССР Союзай Верховно Соведэй Президиум, СССР-эй Министрнүүдэй Совет халуунаар амаршална.

Агууехэ Октябриин социалис революци манай олонациональна Эхэ ороной бүхы арадууд шэнгеэр коми арадые социальна ба национальна дарлалтаһаа сүлөөлөө, ажабайдалые социалис ёһоор шэнэдхэн байгуулхын түлөө тэмсэлдэ бодхоо, зоригжуулаа. Коми өөрын национальна гүрэн түрэтэй, хуби заяанайнгаа бодото эзэдынь болоо. Коммунис партиин хүтэлбэреэр Комиин АССР-эй ажалшад түүхэтэ ехэ ба алдарта замаар дабшан ябажа гараа. Тэдэнэр граждан дайнай хариин интервенциин үедэ революциин түйлалтануудые шэн зоригтойгоор хамгаалаа, совет засагые бэхижүүлхын түлөө эдэбхитэйгээр тэмсээ, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай шэрүүн шанга жэлнүүдтэ ехэ патриотизм, эрэлхэг зориг ба баатаршалга гаргаа, социализм байгуулгада эрхим туһа нэмэри оруулалсаа.

Хаанта Россиин гээгдэнги заха булан байһан коми арадай хизаар совет засагай үедэ ород ба Советскэ Союзай бусад арадуудай һайн һайхан аха дүүгэй туһаламжын ашаар томо промышленна үйлэдбэритэй, оньһожоруулагдаһан хүдөө ажахытай хурдан түргэнөөр хүгжэжэ байһан республика болоо. Энергетическэ, нүүрһэнэй, нефтиин, газай, целлюлозно-саарһанай промышленность, мүн бусад һалбаринууд республика дотор шэнээр байгуулагдаа. Колхоз, совхозууд мяха, һү хартаабха, овощ жэл ерэхэ тудам бүри элбэгээр абажа, гүрэндэ ехээр худалдана. Ажалшадай материальна байдал шууд түргэнөөр һайжарна, арадай гэгээрэл ба эрдэм ухаан, литература ба искусство амжалтатайгаар хүгжэнэ.

Комиин АССР-эй экономико ба соёлой һалбаран хүгжэлгэ ленинскэ национальна политикын, совет олониитын байгуулалтын, манай агууехэ Эхэ ороной арадуудай хани барисаанай илан мандалтын эли тодо гэршэ боложо үгэнэ.

КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, республикын ажалшад ниитын үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхын, экономикын хүгжэлтые бүри түргэдхэхын түлөө, түсэбтэ табан жэлэй нэгэдэхи жэлэй даалгабаринуудые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө эдэбхитэйгээр тэмсэнэ.

Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитет, ССР Союзай Верховно Соведэй Президиум, СССР-эй Министрнүүдэй Совет хадаа Октябриин Революциин орденоор республикын шагнагдаһантай дашарамдуулан, Комиин АССР-эй ажалшадые халуунаар амаршална, партийна организациин хүтэлбэреэр республикын хүдэлмэришэд, колхознигууд ба интеллигенци коммунис байгуулалтада шэнэ ехэ илалтануудые түйлаха гэжэ батаар этигэжэ байһанаа элирхэйлэн мэдүүлнэ.

Комиин Автономито Совет Социалис Республика мандаха болтогой!

Манай агууехэ эхэ орон Совет Социалис Республикануудай Союз мандаха болтогой!

Манай бүхы илалтануудые зоригжуулан эмхидхэгшэ Советскэ Союзай Коммунис парти мандаха болтогой!

КПСС-эй Центральна Комитет
СССР-эй Верховно Соведэй Президиум
СССР-эй Министрнүүдэй Совет.

Сыктывкарта баярай заседани болобо

СЫКТЫВКАР. (ТАСС-ай корр. В. Лебедев). Хойто зүгэй ой тайгата хизаарта ехэ баясхаланта һайндэр болобо. Коми АССР-эй табин жэлэй ойе городууд болон тосхонуудай ажалшад тэмдэглэбэ.

Энэ гайхамшаг ойдо зорюулагдажа КПСС-эй Коми обкомой ба автономито республикын Верховно Соведэй баярай заседани Сыктывкарта августын 21-дэ болоо.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой состав хүндэлэлэй президиумдэ сугларагшадай нэрьемэ альга ташалган доро һунгагдаа:

Республикын табин жэлэй зам тухай КПСС-эй Коми обкомой нэгэдэхи секретарь И. П. Морозов элидхэл хэһэн байна. Совет засагай жэлнүүдтэ эндэ болоһон угаа ехэ хубилалтануудые эли тодо жэшээнүүдые дурдажа, үгэ хэлэгшэ харуулһан байна.

КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо А. М. Школьниковто үгэ үгтөө. Табин жэлэй алдарта ойтой дашарамдуулан баярай заседанида хабаадагшадые, республикын бүхы ажалшадые КПСС-эй Центральна Комитедэй, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, тэрэшэлэн РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй ба Россиин Федерациин Министрнүүдэй Соведэй зүгһөө тэрэ халуунаар амаршалаа.

Табан жэлэй нэгэдэхи жэлэй түсэбүүдые ба КПСС-эй XXIV съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ талаар абаһан уялгануудаа дүүргэлгэдэ шэнэ, ехэ амжалтануудые түйлахыень Коми АССР-эй ажалшадта нүхэр А. М. Школьников хүсөө. Коми АССР-ые Октябриин Революциин орденоор шагнаха тухай СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указые тэрэ уншаад, республикын тугта Эхэ ороной дээдэ хайрые нэрьемэ альга ташалган доро зүүлгэн бүхэлөө.

КПСС-эй Коми областной комитедтэ, Коми АССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ, республикын Министрнүүдэй Соведтэ КПСС-эй Центральна Комитедэй, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй эльгээһэн амаршалгые заседанида хабаадагшад нэрьемэ альга ташалгаар угтаа. РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, Россиин Федерациин Министрнүүдэй Соведэй амаршалга сугларагшадта мүн лэ дамжуулагдаһан байна.

Дээдэ хайрын түлөө КПСС-эй Центральна Комитедтэ, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ, Советскэ правительствада нүхэр И. П. Морозов республикын бүхы ажалшадай зүгһөө халуун баясхалан хүргөө. РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ, Россиин Федерациин Министрнүүдэй Соведтэ тэрэ мүн лэ халуун баясхалан хүргэһэн байна.

Партиин табиһан зорилгонуудые амжалтатайгаар дүүргэхын тулада хоёр ордено Коми Автономито Республикын бүхы ажалшад хүсэ шадалаа гамнахагүй гэжэ заседани дээрэ үгэ хэлэһэн Коми АССР-эй ажалшадай түлөөлэгшэд КПСС-эй Центральна Комитедые, Советскэ правительствые найдуулаа.

КПСС-эй Центральна Комитедтэ, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ, СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ эльгээгдэхэ амаршалгын бэшэгые баярай заседанида хабаадагшад нэгэн дуугаар баталан абаа.

АЖАЛДА КОММУНИС ЁҺООР ХАНДАҺАНАЙ ТҮЛӨӨ

Ниислэлэй коммунис ажалай һургуулинуудай хүдэлмэри тухай хамтын тогтоол «Знание» гэжэ бүлгэмэй Московско городской организациин правлениин Президиум ба Профсоюзуудай Московско городской Соведэй Президиум гаргаһан байна.

Предприятинуудта, эмхи зургаануудта, барилгын, транспортна организацинуудта, городой хүн зониие хангалгын албан газарнуудта 4600 гаран иимэ һургуули үнгэрэгшэ һуралсалай жэлдэ хүдэлөө. Һүүлшын жэлдэ тэдэнэй тоо хоёр дахин олошороо. Һурагшадайнь тоо 118 мянга шахуу хүн болотороо нэмэһэн байна.

«Уласхоорондын байдал ба КПСС-эй гадаадын политическэ ажал ябуулга тухай КПСС-эй XXIV съездын заабаринууд», «Партиин мүнөөнэй шатадахи экономическа политикын гол асуудалнууд», «Совет обществын социально-политическэ хүгжэлтэ» гэһэн темэнүүдээр хэшээлнүүд һургуулинуудта илангаяа эдэбхитэйгээр үнгэрһэн байха юм. Һурагшад шэнэ техникэ, түрүү технологи, экономико болон үйлэдбэри эмхидхэлгын асуудалнуудые илангаяа ехэ һонирхолтойгоор шудална.

Лихачевой нэрэмжэтэ, нэгэдэхи подшипникова, «Фрезер», «Москабель», Владимир Ильич Ленинэй нэрэмжэтэ ба бусад заводуудһаа коммунис ажалай һургуулинуудта һурадаг олон хүдэлмэришэд ажалайнгаа нормо хододоо үлүүлэн дүүргэдэг, ондоо мэргэжэл шудалалсадаг.

Лихачевой нэрэмжэтэ, «Коммунар» заводуудай, «Парижская коммуна» ба бусад зарим фабрикануудай профсоюзай комитедүүд һургуулинуудта һуралсалай хэрэгсэлнүүдые бүтээдэг, зүбшэлнүүдые зохёодог, литературын списогүүдые табидаг методическа Соведүүд олониитын хүсөөр байгуулагданхай.

Москва.

(ТАСС-ай корр.).

КПСС-эй БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ ПЛЕНУМ

КПСС-эй XXIV СЪЕЗДЫН ШИИДХЭБЭРИНҮҮДЭЙ ЁhООР ХҮДӨӨ АЖАХЫН ҮЙЛЭДБЭР[И] ҮРГЭЛЖЭДЭНЬ ОНЬhОЖОРУУЛХА БА КУЛЬТУРНА БЭЛШЭЭРИ БАЙГУУЛХА ХЭМЖЭЭНҮҮД ТУ[ХАЙ]

Партиин обкомой пленум дээрэ хэгдэhэн элидхэл тушаа үгэ хэлэлгэ

КПСС-эй обкомой пленумэй үзэмжэдэ табигдаhан асуудал манай аймагай ажахынуудта тон шухала болоно гээд нүхэр А. У. Модогоевой элидхэл зүбшэн хэлсэлгые партиин Захааминай райкомой нэгэдэхи секретарь **Н. Б. Михеев** эхилбэ. Худөө ажахын ургамалнуудай ургаса дээшэлүүлхэ, малай ашаг шэмые дээшэнь болгохо арга боломжонууд манай колхоз болон совхозуудта үшөө хүсэдөөр хэрэглэгдэнэгүй гэжэ мэдэрнэбди. Мүнөө үедэ эдэ асуудалнуудаар шухала хэмжээнүүд абтажа байна. 1971—1975 онуудта худөө ажахые хүгжөөхэ холын хараата түсэб партиин райкомой бюро дээрэ баталагдаа.

Манай аймагай олохон колхоз, совхозууд уhанай аюулда орожо, нилээд хохидолдо ороо гээшэ. Мүнөө аймагай партийна организаци бүхы хүшэ зоноо тэжээл бэлэдхэлдэ элсүүлнэ.

Худөө ажахыдахи хүдэлмэри оньhожоруулха гээшэ ганса аймагай эмхи зургаануудай шиидхэхэ асуудал бэшэ. Ороohо хуряадаг комбайнда манай аймагай колхоз, совхозуудта 140 гектар талмай хүртэнэ. Теэд ургасаяа гарза хоролтогүйгөөр хуряахын тулада нэгэ комбайнаар 72 гектар хуряаха байгаа гэжэ hанагдана. Эбэртэ мал бариха комплекснуудые Санагын, Баян-Голой совхоздо бариха хэрэгтэй. Теэд эдэниие бариха проект мүнөө болотор байхагүй.

КПСС-эй Кабанскын райкомой нэгэдэхи секретарь **В. И. Титов** үгэ абана. КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүд манай аймагай худөөгэй ажалшадай дунда тон ехэ баяртайгаар угтагдажа, тэдэнэй ажалай болон политическэ эдэбхи үүсхэлые дэбжээгээ. Энээниие фермэ болон бригадануудай коллективүүдэй ажал гэршэлнэ. Байгша оной августын 16-най мэдээгээр Кабанскын аймагай ажахынууд гүрэндэ 37700 центнер мяха, 86900 центнер hү тушаагаа. Нёдондоной энэ үетэй жэшэбэл, мяхан 6465 центнер, hүн 4900 центнер ехэ худалдагдаhан болоно. Үндэгэ худалдалга 132 процент болоо.

Ажахынуудай ажалые шэнжэлжэ үзэхэдэ, мяха, hү худалдаха гурбан кварталай түсэб амжалтатайгаар дүүргэгдэхэ хэбэртэй. Манай бүхы совхозууд гүрэндэ hү, үндэгэ худалдаха жэлэйнгээ түсэб болзорhоонь урид дүүргэжэ шадаха.

Малшадай ажалай амжалта онсолон тэмдэглэмээр. Аймагай 38 hаалишад долоо hарын дүнгөөр үнеэн бүриhөө 2 мянган килограмм hү hаагаад байна. Аймагта дунда зэргээр энэ үедэ үнеэн бүриhөө 1591 килограмм hүн hаагдаа. Гүрэндэ худалдагдадаг эбэртэ малай шэгнүүр нёдондонойхиhоо 54 килограммаар дээшэлжэ, мүнөө 329 килограммда хүроо. Энэмнай 560 толгой эбэртэ бодо мал алмаха арга манда олгоо бшуу.

Манай аймагай совхозуудай ажахы мэргэжүүлхэ талаар ехэхэн хүдэлмэри хэгдэбэшье, шиидхэхэ асуудалнууд үшөөл олон. Түбхын түрүүндэ мал ажалдахи хүдэлмэри оньhожоруулга тон hула. Фермэ дээрэ табигданхай түхеэрэлгэнүүд хүсэд хэрэглэгдэнэгүй. Энээн дээрэhээ болоно, малай фермэнүүдтэ ажаллахаар залуушуул ошодоггүй, тэндэ хүдэлмэришэд хододоо дуталдажа байдаг.

Саашадаа нүхэр Титов Пензенскэ область ошожо, хаража үзэhэн тухайгаа хөөрэбэ. Тэндэ «Сельхозтехника» нэгэдэлэй эмхи зургаанууд худөөдэхи ажалые комплексноор оньhожоруулха тушаа ехэ дүй дүршэлтэй болонхой. Тэрэ дүй дүршэлынь манай республикын «Сельхозтехника» нэгэдэлэй эмхи зургаанууд халан абабал, hайн байгаа гээд тэрэ хэлэнэ.

Уhанай үерөөр аймагай худөө ажахыда ехэхэн хохидол болоо. Тиигэбэшье манай совхозуудай партийна организацинууд, худөөгэй ажалшад энэ тай гашуудалhаа сухарингүй түйлаhан, амжаhанаа бүри дээшэлүүлхэ зорилготой. Гүрэндэ мяха, hү, үндэгэ, хартаабха тушааха жэлэй түсэб дүүргэгдэхэ байха. Имагтал энэ зорилгодо партийна организацинуудай ниитэ-политическэ хүдэлмэри зорюулагданхай.

Худөө ажахые саашадань хүгжөөхэ гээшэ колхоз, совхозуудай үйлэдбэри зүбөөр мэргэжүүлхэhээ дулдыдадаг гэжэ манай парти тон зүб заана. Мүнөө үедэ ажахы мэргэжүүлгэ худөө ажахын ашаг үрэ дээшэлүүлхэ шухала нүхэсэл болонхой. Манай аймагта энэ хүдэлмэри 1964 онhоо эхилэнхэй. Энээнэй ашаар мяха үйлэдбэрилгэ 75 процентээр, hү — 48, ороohо—54, хартаабха—47 процентээр дээшэлээ. Энэ үедэ гахайн мяха абалга 4 дахин, «Шергинский» совхоздо 6 дахин дээшэлээ. Нугаhанай мяха абалга 3—3,6 дахин дээшэлhэн байна. Үнгэрhэн түсэбтэ наймадахи табан жэлэй туршада гүрэндэ даабариhаа гадуур 6 гаран миллион түхэригэй худөө ажахын продукци худалдагдаhан байна.

Шубуу болон гахай үсхэбэрилгээр зарим совхозуудаа мэргэжүүлхэ үедэө бидэнэр тэндэхи ажал ехэтэй хүдэлмэриинь оньhожоруулгада анхаралаа табинабди. Мүн эбэртэ мал үсхэбэрилгые анхаралдаа абанхайбди. Мүнөө үедэ hү hаалиин фермэнүүдээр мал уhалалга 68 процент, hаалгань—63, шэбхэ абалга 53 процентээр оньhожоруулагданхай. Гахайн фермэнүүдэй оньhожоруулагдаhаниинь бүришье ехэ.

КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, аймагай совхозуудай партийна организацинууд мэргэжэлтэд болон үйлэдбэриин түрүүшүүлтэй хамта аймагай худөө ажахые саашадань хүгжөөхэ хэмжээ ябуулганууды харааалаа юм. Энээнэй ёhоор, hаалиин фермэнүүдтэ 400—600—800 үнеэдэй байлгагдаха байра, тэндэнь олон жэлэй ургамалнуудтай культурна бэлшээринүүд байгуулагдаха. Бүхы hаалиин фермэнүүдээр hаалишад тугалшад, мал адуулагшад хоёр халаанда хүдэлхэ гэжэ хараалагдана. Совхоз бүхэндэ 1200-1800 толгой эбэртэ мал шахан таргалуулха комплекснууд байгуулагдаха.

Эдэ бүгэдые бэелүүлхын тулада бии байhан арга боломжонуудаа зүбөөр хэрэглэхэ, худөө ажахын үйлэдбэри промышленна үндэhэ hуури дээрэ табиха хэрэгтэй бшуу. Юhэдэхи табан жэлэй туршада 4350 гектар намаг хатаажа, тэрэниие ороohо тарилгада хэрэглэхэ, 3300 гектар талмайтай культурна бэлшээри эмхидхэхэ болонобди.

Худөө ажахые промышленна үндэhэ hуури дээрэ хүгжөөхын тулада худөөгэй барилгые эрид hайжаруулха хэрэгтэй. Мүнөө үедэ худөөдэхи барилга тон hулаар ябуулагдана. «Бурятцелинстрой» трестын СМУ-гай хүдэлмэри hайжаруулха саг ерээ. Тэрэшэлэн «Бурятэнерго» управлениин хүдэлмэри hайжаруулха шухала. Юуб гэхэдэ, мүнөө бии байhан трансформаторнууд, подстанцинууд хуушаранхай. Тэндэhээ ехэ хүсэтэй энерги абахань бэрхэтэй болонхой.

Нэгэ үедэ «Шергинский», Оймoрой совхозууд хартаабха малай тэжээл болгон буйлуулха завод бариха hанамжа оруулhан юм. Теэд мүнөө энээнhээ арсаха хэбэртэй. Юуб гэбэл, хартаабхын ургаса иишэ тиишэнь зөөхэнь хүндэ. Маанадай hанахада, хартаабха буйлуулха, совхоз хоорондын завод байгуулха, хартаабха тарилгые бүри үргэдхэхэ хэрэгтэй.

Партиин райком худөө ажахые комплексноор оньhожоруулха хэрэгтэ анхаралаа табина, саашадаашье табиха байха.

Сэлэнгын аймагай колхоз, совхозуудта мал ажалай болон тарян ажалай хүдэлмэри оньhожоруулха талаар hүүлэй жэлнүүдтэ зарим тэды хүдэлмэри хэгдэжэ байна гэжэ КПСС-эй Сэлэнгын райкомой нэгэдэхи секретарь **В. С. Раднаев** хэлэнэ. Мүнөө үедэ районой малай фермэнүүдтэ шэбхэ абалга 50 процент, мал уhалалга—41 процент, үнеэ hаалга—35 процент, тэжээл бэлэдхэлгэ 80 процент оньhожоруулагданхай. 1972 ондо гахайн фермэнүүдтэхи ажал булта оньhожоруулагдахаар хараалагдана. Олон жэлдэ хэрэглэгдэхэ культурна бэлшээринүүд hү hаалиин фермэнүүдэй дэргэдэ байгуулагдаха юм. Энээнэй тулада малай шэнэ байранууд баригдаха, мүнөө байhан байранууд hэльбэгдэн үргэдхэгдэхэ ёhотой.

Энэ зорилго шиидхэхын тулада барилгын эмхи зургаануудые бэхижүүлхэ, материальна талаар хангалгые hайжаруулха ёhотой. Тэрэшэлэн худөө нютагуудта промышленна предприятинуудай талаhаа шефскэ туhаламжа үргэдхэхэ шухала гэжэ hанагдана.

Худөө ажахын үйлэдбэриин культурые дээшэлүүлхэ, комплексно оньhожоруулга нэбтэрүүлхэ хэрэгтэ проектнэ эмхи зургаанууд ехэ үүргэтэй. Гэхэтэй хамта, эдэ эмхи зургаануудай хүдэлмэридэ олон дутагдалнууд бии. Малай байрануудай типовой проектнүүд олон янзын байна. Тэдэниие колхоз бүхэндэ нэгэ жэгдээр хэрэглэхын аргагүй. Манай аймагай Ноёхоной XX партсъездын нэрэмжэтэ колхоздо эбэртэ малай фермэ баригдажа эхилhээр үнинэй. Теэд проектынь буруу байhан дээрэhээ энэ жэлдэшье тэрэниие ашаглалгада оруулхань бэрхэ болоод байна. Проектнэ эмхи зургаанууд энэ тэрэ барилга хараалхадаа, тэндэ ямар түхеэрэлгэ табигдахаб гэжэ хүсэд бодомжолдоггүй, олон ушарта үни хада хуушарhан машина механизмуудые табихаар хараалдаг. Энэ проектээр хараалагдаhан түхеэрэлгэнүүдыень олохонь бэрхэ, республикын «Сельхозтехника» нэгэдэл тэдэниие асарнагүй. Олон ушарта фермэ болон бусад барилгануудые оньhожоруулга буруугаар хэгдэнэ. Элдэб янзын түхеэрэлгэ табигдажа, тэдэниие тааруулан хүдэлгэхэ гээшэ худөөгэй механизаторнуудта бэрхэтэй хэрэг болоно. Республикын «Сельхозтехника» нэгэдэлэй «Сельхозкомплект» гэжэ эмхи зургаанай хүдэлмэриие хаража үзэхөөр болоо.

Тэрэшэлэн механизаторнуудые бэлдэхэ тухай хэдэн үгэ хэлэлтэй. Аймагай колхоз, совхозуудта жэл бүридэ комбайнернууд, трактористнууд дуталдадаг. Промышленна предприяти болон эмхи зургаануудаар иимэ мэргэжэлтэдые бэлдэхэ тушаа аймаг соо зарим тэды хүдэлмэри хэгдээ. Зүгөөр энэ мэргэжэл шудалха дуратай зонууд тон олон бшуу. Тиимэhээ хото, худөөгэй предприяти болон эмхи зургаануудаар механизаторнуудые бэлдэхэ хэрэг гүримшүүлхэ саг ерээ хаш.

Хони хайшалалгые хараад үзэе. Хэды ехэ гээлтэ болоно гээшэб? Юун дээрэhээб гэхэдэ, 8—10-дахи классуудай hурагшад энэ ажал дээрэ хүдэлжэ hураад, hүүлдэнь hургуулияа дүүргээд, дээдэ hургуулида орохо эрмэлзэлтэй город ерэдэг гээшэ. Хоёр, гурбан жэлдэ хони хайшалалга дээрэ хүдэлhэн эдэ залуушуул мэргэжэл hайнтай болонхой. Теэд тэдэнэй институтда hуралсажа байхадань, хони хайшалалгын үедэ худөө асархын арга байхагүй. Ургаса хуряалгын үедэ дээдэ hургуулинуудай hурагшадые худөө гаргадаг бшуу. Яахадаа hooho хайшалалгын үедэ эдэниие, илангаяа худөөhөө ерэжэ ороhон студентнүүдые колхоз, совхозуудта эльгээжэ болохогүй юм.

Республикын худөө ажахын министрэй орлогшо нүхэр **Н. С. Берещинов** үгэ абаба. hүүлэй гурбан жэлдэ малай фермэнүүдые оньhожоруулха талаар республикада ехэхэн хүдэлмэри хэгдээ гээд тэрэ хэлэнэ. Жэшээлхэдэ, 1967 ондо үргэлжэдөө оньhожоруулагдаhан фермэнүүд 0,9 процент байба. Мүнөө hү hаалгын оньhожоруулhан фермэ 24 процент, уhалалга 51 процент болонхой. Республикын ажахынуудта ороohо сэбэрлэхэ зуугаад поточно лини тодхогдонхой. Колхоз, совхозуудта АВМ-04 түхэлэй 41 агрегат ажаллана. Тэжээл бэлэдхэлгэ дээрэ 300 шахуу механизированнэ звенонууд хүдэлнэ. hүүлшын табан жэлэй туршада худөө ажахын үйлэдбэридэ электрын элшэ хэрэглэлгэ хоёр дахин дээшэлээ. Энэ үедэ тракторна парк 50 процент, комбайнуудай 47 процентээр шэнэлэгдээ.

Республикын олон колхоз, совхозууд ажалай түрүү арга хэрэглэхэ тушаа ехэхэн анхарал хандуулдаг болоо. Механизаторнуудай мэргэжэл дээшэлээ. Мүнөө бии байhан механизаторнуудай 36 процентнь нэгэдэхи, хоёрдохи классайхид. Мүн худөөгэй инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй мэргэжэльнь дээшэлнэ. Республикын колхоз, совхозуудаар 120 инженер-механигууд, 232 технигүүд ажаллана.

Партиин областной комитет, республикын Министрнүүдэй Совет hүүлэй үедэ худөө ажахын үйлэдбэри үргэлжэдэнь оньhожоруулха талаар ехэхэн анхаралаа хандуулна. «Сельхозтехника» гэжэ республикын нэгэдэлдэ оньhожоруулгын бааза, үйлэдбэриин болон оньhожоруулгын хэрэгсэлнүүдые бүридхэхэ бааза, тэдэниие хабсаргаха барилга-хабсаралгын управлени байгуулагдаа.

Гэбэшье худөө ажахын үйлэдбэри үргэлжэдэнь оньhожоруулха хэрэгтэ ехэхэн дутагдалнууд, шиидхэгдээгүй асуудалнууд бии гээшэ. Тодхогдоhон түхеэрэлгэнүүдэй харууhалалга, тэдэниие проектнэ хүсэндэнь хүргэхэ гэхэ мэтэ хүдэлмэриин ябаса сагай эрилтэдэ хүрэнэгүй. Малай фермэ болон комплекснуудай барилгын проектнүүд мал ажалдахи хүндэ хүшэр хүдэлмэри оньhожоруулха хэрэгтэ харюусанагүй. «Сельхозтехника» нэгэдэлэй барилга-хабсаралгын управленидэ мэргэжэлтэй хабсаргагшад дуталдана. Тэндэ оньhожоруулагдаhан фермэнүүдые техническэ талаарнь харууhалалга эмхидхэгдээгүй.

Тэрэшэлэн манай республикада тарян ажал болон овощ ургуулха хэрэг хүсэд оньhожоруулагдаагүй бшуу. Сабшалангай бүхы талмайнь 56 процентнь оньhожоруулагдамал звенонуудаар хурлагдана. Хартаабхын, куузикугай ургаса гол түлэб гараар малтагдана. Эдэ бүгэдэ имагтал хэрэгтэй машина болон түхеэрэлгэнүүдэй үгы дээрэhээ болоно бшуу.

Энэ шэнэ табан жэлдэ худөө ажахын үйлэдбэри, илангаяа мал ажалдахи хүдэлмэри, оньhожоруулха талаар ехэ хүдэлмэри хэгдэхэ ёhотой. Манай республикын эрхэ байдалда ойрын хоёр-гурбан жэлдэ hү hаалиин 83 комплекс, оньhожоруулагдаhан 256 hү hаалиин фермэ баригдаха ёhотой. Табан жэлэй туршада ороohото ургамалнуудай ургаса хуряалга 100 процент оньhожоруулха болонобди. Ургаса хуряалга 10—12 хоногто дүүрэхэ болоно. Энээнэй тулада механизаторнуудай кадрнуудые, нэн түрүүндэ комбайнернуудые олоор бэлэдхэхэ хэрэгтэй.

Зэдын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ **Н. Н. Щербаков** үгэ абаба.

hүүлэй жэлнүүдтэ оронoймнай худөө ажахыда гаргагдадаг машина, техникэ эли бодо олошоржо, ажахымнай hалбари бүхэн гүйсэд оньhожоруулагдажа байнхай. Гэбэшье эндэ нилээд олохон дутагдалнууд үшөөл бии гэжэ тэмдэглэмээр.

Нэн түрүүн «ЗАВ-20» түхэлэй түхеэрэлгэ хабсаргалгые хаража үзэе. Манай колхоздо энэ түхеэрэлгэ гурбадахи жэлээ хабсаргагдажа байнхай. Теэд энэшье жэлдэ тэрэнь дүүргэгдэхэгүй ха гэжэ hанамаар. Юуб гэхэдэ, тус түхеэрэлгые манай колхоз өөhэдөө асаржа, «Сельхозтехникын» барилга-хабсаргалгын управлени тэрэниие мнай хабсаргаха ёhотой юм. Теэд энэ түхеэрэлгын элдэб хэрэгсэлнүүд дуталдашана.

Мал ажалай хүндэ хүдэлмэри оньhожоруулхада олон янзын электроприборнууд дуталдана.

Хэнэйшье мэдэхээр, манай колхозой Булагай hү hаалиин фермэдэ ЭКП-300 түхэлэй түхеэрэлгэ хэрэглэгдэдэг болоhоор үнинэй. Энэ яhала hайн, ажахыда хэрэглэмээр түхеэрэлгэ байhанаа гэршэлээ. Теэд тиимэ түхеэрэлгэнүүд олоор бүтээгдэнэгүй бшуу.

Мүнөө үедэ hаалиин, гахайн, шубуунай фермэнүүдтэ оньhожоруулга бүтээгдэжэ эхилэнхэй. Теэд хониной фермэдэ ямаршье оньhон түхеэрэлгэ хэгдэнэгүй ха юм. Манай аймагта хоёр зуугаад отара дээрэ электрын хүсөөр уhа халаадаг болонхой. Теэд тэдэ түхеэрэлгэнүүднайшье тулюураар хэгдэhэн байдаг. Энэ хэрэг hайжаруулха гээшэ мүнөөнэй тон шухала асуудал болонхой. Тиигэбэл хонишод үдэр бүри уhа халаадаг гэр түлихэеэ болижо, хайран сагаа, түлеэ гээшье алмаха hэн.

Хониной байрые уhаар хангаха гээшэ мүнөө үшөө шиидхэгдээгүй асуудалнуудай нэгэн болоно. Манай олонхи отаранууд үрэмдэн малтаhан худагуудтай. Тэндэ электрын хүсөөр уhан бүлэгдэжэ гаргагдадаг. Холын хараатай, шадамар хонишод энэ уhые хонидойнгоо хорёо руу түмэр соргоор ябуулна. Энэнь хонишодой ажалые нилээд хүнгэлнэ бшуу. Юуб гэхэдэ, тэдэнэр хонидой хурьгалалгын үедэ үдэр бүри 200—300 хүнэг уhа бэеэрээ зөөхэ баатай болодог. Энэ түхеэрэлгые хонишод өөhэдөөшье хэжэрхихэ. Теэд...түмэр соргонууд гээшэмнай олдохоор тон шухаг зөөри бшуу. Энэ хэрэгэй шиидхэгдэбэл, Зэдын хонишод ашыень харюулхал hэн.

Тарян ажал дээрэхи хүдэлмэри гүйсэд оньhожоруулагданхай гэжэ хөөрэлдэдэг болонхойбди. Теэд эндэшье дутагдалнууд үшөөл олон ха юм. Жэшээнь, таряа хуряалгые абаад харая. Таряа түрүүн унагаагаад суглуулхадашье, сэхэ хуряахадашье комбайнернуудта адли салин түлэгдэдэг. Теэд унагаажа хуряахада комбайнернууд тарянай эдеэшэхые хүлеэжэ, хайран сагаа гээнэ ха юм. Мүн техникэшье хэрэглэгдэнэгүй. Тэрэшэлэн жаткаар хадажа ябаhан комбайнернууд хайша хэрэгээр унагаажархидаг гээшэ. Манай аймагта 356 комбайнда 166 жатка байна. Тиимэhээ бүхы комбайнернуудай хахадhаа олониинь миин байха болоно. Манай колхоз 31 комбайнтай аад, жаткамнай ойройдоол 8. Энэ жэл 10 жатка захихадамнай, ойройдоол дүрбэниинь бидэндээ ерээ.

Мүнөө үедэ манай 2 комбайн бүхэн 1 жаткатай, 1 аккумулятортай, 1 генератортай болошонхой. Иигээд байхада хангалтын асуудалые hайса хаража үзэхөөр болоо гэжэ тэмдэглэхэ шухала.

Зэдын аймагай ажахынууд таряа хуряалгаяа эхилэнхэй. Эндэ илангаяа олон автомашина хэрэгтэй болохо байна. Теэд манай аймагта хубаагдаhан 120 автомашинын 85-ниинь үшөө заводтоо байhаар. Энэ асуудал hаяын үдэрнүүдтэ шиидхэгдэхэ ёhотой.

Кукуруза тухай хэдэн үгэ хэлэлтэй. Энэ шэмэтэй ургамал манай полидо дадаа. Тэрэниие тариха, хуряаха, силос дараха хүдэлмэри гүйсэд оньhожоруулагданхай. Теэд яажа тэрэниие траншей соohоо гаргахаб? Бидэнэр ФН-1 түхэлэй түхеэрэлгэ туршаад үзөөбди. Теэд үбэлэй сагта тэрэниие хүдэлгэхын аргагүй. ДТ-54 тракторай ашаалалгын түхеэрэлгэ хэрэглээд туршаабди. Энэ яhала зохисотой, теэд үшөөл хаража, бодожо үзэхөөр байна, гаргашань ехэ.

hаяын жэлнүүдтэ манай ажахынууд куузику ургуулдаг болонхой. Энэ шэмэтэ ургамал үнеэдтэ эдюулхэдэ, hүн эли бодо ехээр абтадаг. Теэд энэ ургамалые хуряалга үшөөл оньhожоруулагдаагүй байна. Куузику хуряалгада hургуулиин үхибүүд, эхэнэрнүүд хүдэлдэг. Теэд тэдэндэ энэ ажал даншье хүшэр бшуу. Зарим газарта куузику лоомоор хүшэжэ гаргахаар ургашалаг. Тиимэhээ куузику хуряалгада оньhожоруулга хэрэглэдэг нютагта ошожо хараха, тэрэ оньhожоруулгые республикадаа нэбтэрүүлхэ шухала байна.

Мүн үбhэ хуряалгымнайшье ажал гүйсэд оньhожоруулагдангүй үлэшэнхэй. Намагтай, шугы бургааhатай газарнуудта манай үбhэшэд гар хажуураа үшөөл барихаар. Худөө ажахые үргэлжэдэнь оньhожоруулха гээшэ мүнөө үеын шухалын шухала асуудалнуудай нэгэн тэжэ ойлгомоор.

Буряадай АССР-эй мелиораци ба уhанай ажахын министр **В. Н. Большаков** республикымнай колхоз, совхозууд мүнөө яhала ехэ уhалагдадаг газартай гээд үгэсэ эхилбэ. Харин энэ табан жэлэй дүүрэтэр уhалагдадаг газар, таряалантай талмай бүри ехэ болгогдохо юм. Тиихэдэ сабшалан, таряалан уhалалгада хүдэлхэ зоной үсөөн, мүн хабартаа энэ хэрэгтэ тон богонихон сагай үгтэдэг дээрэhээ уhалалгын хүдэлмэриие гүйсэд оньhожоруулга, уhалагдадаг газарые элдүүрилгэдэ онсо анхарал хандуулагдаха байна. Энэ талаар hүүлэй жэлнүүдтэ республикымнай ажахынуудта горитойхон ажал хэгдэнхэй. Нэрлэн хэлэбэл, гүрэнэй туhаламжаар уhалууриин дүрбэн системэ баригдаа. Тэдэнэй нэгэниинь Сэлэнгын аймагай Тельманэй нэрэмжэтэ колхоздо баригдаhан электрын элшын хүсөөр хүдэлгэгдэдэг hутайн уhалууриин системэ болоно.

Республикымнай колхоз, совхозуудта мүнөө хамтадаа уhа бүлэдэг 300 гаран станци бии. Тэдэнэй хүсөөр хорёод мянган гектар сабшалан, таряалан уhалагдана. Уhалагдадаг таряалан дээрэ хүдэлдэг машинашье олошороо.

Гэбэшье уhалууриин олохон системэнүүдэй шэнэ инженерно түхэл маягаар бүтээгдэhэн бэшэ, тэндэ хэрэглэгдэдэг машина, техникын дутамаг дээрэhээ уhалууриин ажалай бүтээсэ, тэдэнэй ашаг үрэнь үшөө бага байhаар. Жэшээлэн хэлэбэл, 1970—1971 онуудта уhалагдаhан бүхы газарай 19 процентнь оньhожоруулгын хүсөөр, 5 процентнь бороо оруулгын хүсөөр уhалагдаhан байна. Иимэ тулюур оньhожоруулгатай байхадаа, хабартаа таатай зохид саг соонь таряалан, сабшалангаа уhалхын түлөө хоёр мянгаhаа үсөөн бэшэ уhалагшад хэрэгтэй болоно. Харин республикын ажахынууд ойройдоол 800—1000 хүниие энэ хэрэгтэ табина. Тиигэжэ республикадамнай 10—12 мянган гектар уhалагдамаар газарта шииг нойтон гаргагдангүй үлэшэнэ.

Баргажанай совхоз дүрбэ мянгаад гектар уhалагдадаг таряалантай аад, бороо оруулан уhалдаг ДДН-45 түхэлэй ойройдоо хоёрхон агрегат, ДДА-100 түхэлэй гансахан агрегадтай байна. Мүн Бэшүүрэй аймагай XXI партсъездын нэрэмжэтэ, «Рассвет» колхозуудта бүхыдөө 1300 гектар уhалагдадаг таряаландань тус бүридөө ойройдоол 60—70 гектар уhалха хүсэтэй хоёр агрегат ажаллана.

Республикымнай ажахынуудта мүнөө үедэ уhа бүлэдэг 4 тогтомол станци, 300 нүүдэл станци ба 232 бороо оруулан уhалдаг агрегат тоологдодог. Теэд энээхэншье техникын бүхы хүсэн гүйсэд хэрэглэгдэнэгүй. 1970 ондо уhа бүлэдэг станци бүхэн 98 гектар, бороо оруулан уhалдаг агрегат бүхэн 45 гектар уhалhан hаа, 1971 оной июниин нэгэнэй мэдээгээр тэдэ станци бүхэн 73 гектар, харин бороо оруулан уhалдаг агрегат бүхэн 44 гектар сабшалан, таряалан уhалhан байна. Гэбэшье уhалууриин техникэ гүйсэд hайнаар хэрэглэдэг колхоз, совхозуудай экономическа үрэ дүнгүүдынь hайшаамаар.

Уhалагдадаг таряалан дээрэhээ ургамалнуудай баян ургаса абахын тула ганса уhалууриин техникэ бэшэ, мүн тарилгын, газарая элдүүрилгын, тэрээнээ хуряалгын техникэ гүйсэд hайнаар хэрэглэхэ шухала. Уhалагдадаг газарта таряа тариха тракторта шагтагалдаг сеялкэ, культиватор, элдэб гирбицидүүдые болон ядохимикадуудые тараадаг машинанууд хэрэглэгдэхэ байна. Эдэ машинануудые промышленностиин хэды гаргажа байгаашье hаа, колхоз, совхозуудта тэдэнэр балай хэрэглэгдэнэгүй. Хатаагдаhан намагуудые элдүүрилхын, тэндэhээ ургаса хуряахын тула үргэн башмагтай тракторнууд ба башмагта комбайнууд хэрэглэгдэхэ байна. Иимэ техникын үгы байхада, худөө ажахын гол хүтэлбэринүүд hаатуулагдаха, удаан болзор соо дүүргэгдэхэ байна. Тус техникэ илангаяа Оймoрой совхоздо хэрэглэгдэмээр.

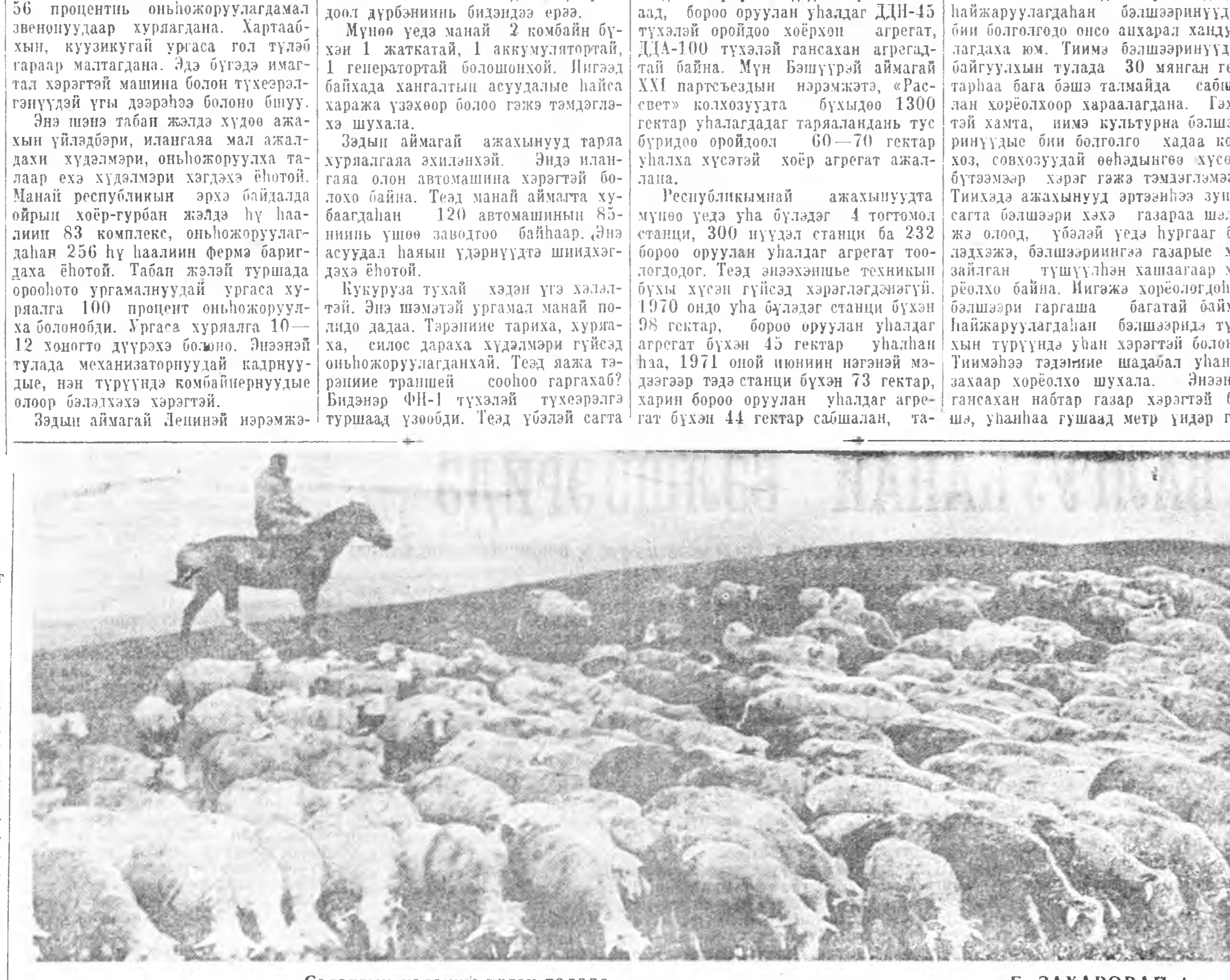
Нуга сабшалан, бэлшээри hайжаруулгада мүн лэ олон янзын машина, техникэ хэрэглэгдэхэ байна. Энэ талаар республикымнай ажахынуудта нилээд ехэ хүдэлмэри хэгдээ. Теэд тусхай техникээр гүйсэд хангагданхай лугомелиоративна отрядууд үшөөл үсөөн. Ногоо таридаг сеялкэ, үтэгжүүлгэ тараадаг, багахан ханаабуудые татадаг машинанууд, хүндэ дисктэй борнойнууд үсөөн хэрэглэгдэнэ. Нэгэшье ажахыда электрын хүсөөр мал адуулагдаагүй байhаар. Эдэ оньhон техникэ хэрэглэхэ саг хүрэжэ ерээ. Промышленность колхоз, совхозуудые энэ техникээр хангажа шадаха.

Мал ажалые үргэлжэдэнь оньhожоруулха хэрэгтэ худөө тосхонууд ба малай фермэ, бэлшээринүүдые уhаар хангалга гээшэ онсо hуури эзэлнэ. Мүнөө үедэ худөө нютагуудта хоёр мянгаад үрэмдэн малтагдаhан худагууд хүдэлнэ. Мүн жэл бүри колхоз совхозуудта электрын хүсөөр гү, али мотоорой хүсөөр уhа бүлэн гаргадаг 150—170 худагууд малтагдана. Теэд энэшье хүдэлмэри гүйсэд hайнаар хэгдэнэгүй.

Малай байра, бэлшээринүүдые үргэлжэдэнь уhаар хангаха ажалые «Бурводстрой» трест гүйсэд hайнаар бүтээнэгүй. Тэдэнэр гансал худагуудые үрэмдэн малтажа, уhа бүлэжэ гаргадаг насосуудые табяад лэ, уhалууриин ямаршье түхеэрэлгэ бүтээнгүй орхижорхино. Республикымнай худөө тосхонуудта мүнөө хүрэтэр үшөө нэгэшье водопровод түхеэрэгдээгүй байhаар.

Сабшалан, таряалан уhалалгые гүйсэд оньhожоруулхын тула энэ табан жэл соо 32 мянган гектар газарай уhалууриин системэ hэльбэгдэн заhабарилагдажа, 16 мянган гектар газарта уhалууриин шэнэ түхеэрэлгэ баригдаха байна. Энэ хэрэгтэ бороо оруулан уhалдаг «ДДН-70» түхэлэй 2 мянган түхеэрэлгэ, «ДДА-100» түхэлэй зуун түхеэрэлгэ, «Фрегат», «Волжанка» түхэлэй 50 түхеэрэлгэнүүд хэрэгтэй болохо байна. Гадна бүлэдэг нүүдэл станцинуудаар уhалагдадаг нуга сабшалангуудай талмай үргэдхэгдэхэ юм.

Энэ табан жэлдэ уhалагдадаг, hайжаруулагдаhан бэлшээринүүдые бии болголгодо онсо анхарал хандуулагдаха юм. Тиимэ бэлшээринүүдые байгуулхын тулада 30 мянган гектарhаа бага бэшэ талмайда сабшалан хорёолхоор хараалагдана. Гэхэтэй хамта, иимэ культурна бэлшээринүүдые бии болголго хадаа колхоз, совхозуудай өөhэдынгөө хүсөөр бүтээмээр хэрэг гэжэ тэмдэглэмээр. Тиихэдэ ажахынууд эртээнhээ зунай сагта бэлшээри хэхэ газараа шэлэжэ олоод, үбэлэй үедэ hургааг бэлэдхэжэ, бэлшээриингээ газарые хазайлган түшүүлhэн хашаагаар хорёолхо байна. Иигэжэ хорёолгдоhон бэлшээри гаргаша багатай байха. hайжаруулагдаhан бэлшээридэ түбхын түрүүндэ уhан хэрэгтэй болоно. Тиимэhээ тэдэниие шадабал уhанай захаар хорёолхо шухала. Энээндэ гансахан набтар газар хэрэгтэй бэшэ, уhанhаа гушаад метр үндэр га-

Сэлэнгын нэлэнхы үргэн талада...

Е. ЗАХАРОВАЙ фото.

ОЧЕРК

ХЭЛЬМЫН ХУШУУ ТОЙРОХОДОО...

Байгалай загаһашад тухай

Валерий ХАРАХИНОВ

ВАЙГАЛ ДАЛАЙЕ багашье зэр-зэр мэдэхэ хүн бүхэн Ушканинда ...хоёо оролдодог гээшэ. Эндэ хү... ерэхэнь тон хүшэр. Тиигээ... һаань, энээгүүр аяншалха хү... эрмэлзэл хэзээдэшье үзэсхэлэн ...төө байгааляараа хүн зоной дура ...дадаг юм.

Ушканин олтирогуудта намайе ...шахыень Баргажанай адагай ...анай комбинадай директор ...хей Васильевич Багиновые би ...эгэ гуйбаб. Тэрэ намайе шаг... ...найнгаа һүүлээр нигэжэ ха... ...уусаба: «Энэмнай тиимэшье бэ-...он хэрэг бэшэ». Һүүлээрнь нэгэ ...нойнгоо һүүлээр нигэ... хэлэбэ:

— Үглөөдэр «Слава» Хүрбэ... мордохонь. Шадаа һаа, тэ... Ушканинда ошожо бо...

Би үглөөдэрынь Багиновай ка... баһал оробоб. Теэд би ...новта үсэгэлдэрэйхи гуйлтаа... ...андахаяа түбэгшөөбэб. Һүү... коридор соо Иван Лаврен... ...вич Вторушинтай уулзажа, 5— ...минута болоод байхада «Сла... палубын ендэр дээрэ гараа... Үдэрэй тэн багта судна ...эй адагһаа гаража ошоно. ...нэр: бригадир Анатолий Ива... Молчанов, Баргажанай ...иин дирекциин аппаратура ...рилдаг киномастер Алек... ...др Андриянович Малыгин гэг... Байгалай омоли олзоборилго, ...иин олтирогууд тухай хөө... ...нэбди.

Молчанов манине Катунь ури... Тон ехэ сурхайнуудые бариха... гээд энэ хүн манине тог... «Иимэ сурхайнуудые Бай... ...харахагүйт». Малыгин ...исэгээнэ. Гадна энэ хүн ...кий болон Рангатуйда тон сурхайнууд бии юм гээд хөө... Тэрэ хоёр минии һанаае тээшэнь хубаажа эхилбэ. Хүрбэлиг гү, али Ушканин олтирогууд гү?» Би эдэ хоёр танилнуудтаа харюусахаяа түбэгшөөбэб.

— Хүрбэлиг!!

...«Слава» Байгалай долгинуудые хаха зүһэн, урагшаа шуумайба. Мүнөөдэр энэ судна эгээл холынгоо аяншалгада ябана гээшэ. Тиимэл дээрэһээнь судны бүхы команда ехэл хүхюутэй. Энэ судна «Украина» гэһэн суднаһаа түргөөр ябана. Тэрэнэй капитан Валентин Краснояров энэ суднаараа ехэл омогорходог. 19 наһатай матрос Пашка Вульфович гэгшэ ехээр омогорходог. «Славын» команда тон эбтэй этэйгээр ажалладаг. Механик Владимир Рязанкин машинынгаа зүрхэ шагнажа үзэнэ. Тэрэнэй туһалагша Василий Кокорин вахтада гараха халаанаа тон дуратайгаар хүлеэнэ.

Штурвалай саана капитан зогсоно. Валентин Краснояров үшөө залуу. Тиигээшье һаа, далайн сэнхир долгинууд дээгүүр яһала аяншалһан байха. Тэрэ «Быстрый» гэһэн судна үни удаан жолоодоһон юм. Валентин энэ судна дээрэ 14 жэлэй турша соо юрын матросһоо капитан болотороо ябаһан байна. Тэрэ өөр тухайгаа гү, али нүхэд тухайгаа тон багаар хөөрэдэг. Тэдэнэр хатуу мэргэжэлтэй. Нүхэсэл гээшые сэгнэжэ шадаха, эрэлхэг зоригтой хүнүүд. Нижний Изголовидо тэрэнэй нүхэр Федор метеостанциин начальнигаар хүдэлдэг юм.

— Энэ хүниие байгаалиин хэдышье уртай байгаа һаань, гэртэнь абаашадагбди... Подымакин, хүрөө, ондоо хүдэлмэридэ хүдэлыш гээд дурадхаһан байнабди. Теэд Федор хэнэй үгэ дуулахаб даа. Зүбөөр тиигэнэ: хүшэр хүндэ газарта ажаллахада һонирхолтой гээшэ ааб даа. Байгал дээгүүр уйдхартай һүни тунана. Дизельнүүдэй хүдэлөөшье һаань, тэнгэриин оройдо ялалзажа байгаа олон мүшэдэй хоорондоо шэбэнэлдэһыень дуулахаар шэнги, абяа шэмээгүй байһандал үзэгдөө бэлэй. Нижний Изголови тойрон гарабабди. Судныи кок—Тоня Петрова штурвалай саана.

— Басагадай морягууд болохыень юундэ зүбшөөнэгүй гээшэб? Харин би матрос һаа, кораблиннуудые хараани холо зайда жолоодохо һэм.

Тоня радистнуудай курс дүүргэһэн. Зүгөөр катернууд дээрэ хүдэлхэ байра үгы байшоо. Тоня суднануудай палуба дээрэ гаража аяншалхаб гэжэ бодогшо бэлэй. Тэрэнэй бүхы һанал бодолынь далайн долгинуудта, долгин дээгүүр харбаһан хайлгануудта хандуулагдаһан байһан юм.

Тогоошоноор хүдэлхэб. Радист болотороо хүдэлхэб. Сухарихагүйб, оройдоошье сухарихагүйб.

Прожекторнүүдээ нособо. Валентин штурвалайнгаа саана дахинаа зогсоно. «Слава» ехэл болгоомжотойгоор ябана: загаһашадай гүльмэнүүд эрьеые зубшан табигданхай. Прожекторэй гэрэл харанхы сооһоо хэдэн арбагархан модотой олтирогые олоно. Энэ—Колтыгей. Тэрэнэй саана ой модоор ургашанхай Колтыгей, Лохматый оршоно. Һүниин харанхыда гарамууд харагданагүй. Эдэ гарамуудые үглөөдэр шэнжэлхэдэ болоно.

Үглөөниинь хэдышье эртэ байгаашье һаань, «Славын» хажууда загаһашадай онгосонууд уурутайгаар эрхирэлдэжэ байгаа бэлэй. Хүрбэлиг бишыхан тосхон. Эндэ —загаһа тушаажа абадаг пункт, эхин һургуули, магазин, клуб... Үсэгэлдэр «Славые» Хүрбэлиг тосхоной үхибүүд угтаа. Тэрээн дээрэһээнь мачтын оройдохи радио Ирина Бржевскаягай, Тамара Миансаровагай, Марк Бернесэй пластинкануудые дамжуулна. Пластинкануудай үсөөншье һаань, дуунууд замханагүй. Үдэшэ орой болотор пирсэ дээрэ хүн зон шууялдаһаар байгаа бэлэй. Тэдэнэр хоорондоо хөөрэлдэнэд, эхэнэрнүүд энеэлдэнэ, нэгэ зариман тамхияа бааюулна.

Үглөө эртэшэг булта бодонхой. Пирсэдэ онгосонууд хүрэжэ ерэнэ. Эндэ, Хүрбэлигтэ, бригаданууд «омолиин», «хөөлэнтиин», «сурхайн» гэжэ хоорондоо хубаагдадаг. Загаһашад эрьедэ хүрэмсөөрөө олзоборилһон загаһаяа тэргэхэнүүд соо хэжэ, рельснүүдээр шэгнүүртэ абаашадаг. Һүүлээрнь энэ загаһаяа тон ехэ модон торхонууд соо хэдэг. Суднануудай ерэхэдэ, энэ загаһаяа Баргажанай адагай комбинат эльгээдэг юм.

Бидэ судная үдэрэй тэн багта загаһаар ашажа эхилбэбди. «Слава» 48 тонно загаһа ашажа абаашаха арга боломжотой. Энэнь хадаа «Россия» болон «Украинын» ашаха загаһанһаа 18 тонноор ехэ. Экипаж энээгээрээ баһал омогорходог. Эхэнэрнүүд тэргэхэнүүд соо загаһаа хэжэ, судныи бортдо дүтэлнэд. Һүүлээрнь тэдэнэр загаһа трюм руу эюулнэд.

«Славын» ашаа тээжэ байхада, бидэнэр Анатолий Ивановичтай эрьедэ хүрбэлигэйхидээр хөөрэлдэжэ һуунабди. Бидэ Катунь ошожо үрдибэгүйбди. Юундэб гэхэдэ, «Слава» мүнөөдэр ябаха байгаа. Молчанов хүрин хара боложо, нам тээшэ харасагаана.

Ермолыч уурутайгаар зомгооһо бажуужа, эрьедэ дүтэлжэ ябаһан онгосо тээшэ нюдөө гараараа далдалан харасагаана. Эндэ киностудиин операторнууд хүдэлһэн юм. Тэдэнэр Ермолычые далайн эрьедэ ариг сэбэрые сахиха хүн болгоһон. Ермолыч 3 үдэрэй турша соо бог шорой суглуулһан, галдаһан байна. Тэрээндэ энэнэйнь түлөө ехэ салин хүлһэ түлэһэн юм.

Харин операторнууд Ермолычой хүдэлмэри хаража, сэдьхэлээ ханабад. Тиихэдэ наратай һэрюухэн үдэрнүүд байһан юм. Кино буулгадаг камеранууд үдэр бүри таршаганагша бэлэй. Буулгаагүй юумэниинь үгы: Хүрбэлигтэ наранай гаража байхые, далай дээгүүр элин ябаһан хайлганануудые, далайн сэнхир долгинуудые, олтирогуудые—бүгэдыень буулгаһан байна. Хүрбэлигые эгээл түрүүшынхеэ хараа һаа, Левитанай «Над вечным покоем» гэһэн зураг хараһандал үзэгдэхэ. Ермолыч «киночнигуудта» хэдышье сухалдабал, тэдэнэй даабаринуудые дүүргэдэг һэн. Ушар юуб гэхэдэ, Ермолыч Хүрбэлиг тосхоноо кинодо үзэсхэлэн һайнаар буулгуулха дуратай байгаа.

— Манай хүрбэлигэйхидые аяар холоһоо танихаар буулгаха хэрэгтэй.

Үдэшын боро хараан бууж эхилбэ. Катунь үдэшын харанхыда эндэ тэндэһээ орёогдожо эхилбэ. Молчанов гараараа даллажа, намайе дуудана. Тэдэнэр Соколовой онгосо хүлеэнэ хэбэртэй. Тэрэ өөрөө ингэһээр гаража ерэбэ. Загаһашад мүнгэн хашарһаараа ялалзаһан загаһа хайрсагууд руу эюулнэд. Соколов гараараа ехэл баяртайгаар даллана.

Хүнүүд Байгалай загаһашадые хүсэ ехэтэй, үндэр нюргатай, алда мүсэтэй хүнүүд гэжэ һанадаг. Теэд тэрэнь тиимэ бэшэ. Байгалай загаһашад юрын хүнүүдтэл адли хүнүүд. Харин далайн долгид тэдэниие олон юумэндэ һургаһан байха. Бригадир Петр Ванифадьевич Кузнецовой туһалагша Иван Иванович Башаров инмэл дээрэһээ олон үгэгүй хүн хаш. Башаров бага наһанһаа хойшо загаһа агнана. Тэрэнэй шэг шарайнь загаһашанай ажабайдал, тэрэнэй абари зан тухай эли тодоор хэлээд үгэнэ.

— Дайнай үедэ хүшэр хүндэ байһан юм. Унтаха нойроо мэдэхэгүйш. Загаһан тиихэдэ тон элбэг байһан юм.

Башаров мүнөө «Крутая Губа» гэжэ бухтада ажаллана. Тэрэнэй онгосо хооһоор нэгэтэшье бусадаггүй.

— Хүлисэгты, хүбүүд кинодо ошохонь, бидэ кино хаа ганса харадагбди,—гээд Башаров яараба.

...Һүни боложо байхада морягууд загаһаяа буулгажа дүүргэбэд. Тэдэнэр амаржа һууна.

Загаһа буулгадаг хүдэлмэришэдшье гэр гэртээ тарабад. Гансал үхибүүд эндэ, тэндэ гүйлдэнэд. «Слава» галаа носоожо, гэдэргээ бусахаяа түхеэрбэ. Урдань 300 километр зай.

Хахад һүни болоһон хойно «Слава» эрьеһээ гаража ошоно. Гудогынь оршон тойрониие сууряатуулан зэдэлнэ. Хүрбэлигэй үхибүүд дурата дурагүйгөөр эрьеһээ гэрнүүд тээшээ таранад. Тэдэнэр энэ уулзалгые үни удаан сагай турша соо һанажа ябаха.

«Слава» эрьеһээ аалиханаар холодоно. Тэрэнэй урдань һарын гэрэлдэ мүнгэтэһэн Лохматый, Голый Колтыгей. Аали намдуу, уйдхартай. Судна дээрэхи хүнүүдэй шэг шарай нэгэшье хубилнагүй. Юрын лэ рейс гээшэ ааб даа. Харин энэ ажабайдалай саана Багиновай даруу зан, Краснояровай мүхэшэгүй эрмэлзэл, Тоня Петровагай унтаршагүй оролдолго, Молчановай омогорхол, Пашка Вульфовичой залуугай охин нюугданхай. Теэд эдэ хүнүүдэй абари зан нэгэ хүнэйхидэл адли...

ТУНГАЛАГ УҺААР ХАНГАГДАХАНЬ

Аймагай түб — Баргажан тосхондо ажаһуугшад Гремячи горхоной тунгалаг уһа хүлеэһээр үни... юм. Республикын габьяата мелиоратор В. Саканцев Гремячи горхониие хадын түргэн урасхалтай ...ина горхонтой холбоһон ханааб малтаха гэжэ туршаад үзөө һэн. ...үгөөр тиихэ үедэ хайлуур, хүр... ...нэр зэбсэглэһэн хүнүүд үргэн ...хэ ханааб малтажа хүсэ хүрэхэ... ...байгаа. Тиигээд энэ хүдэлмэри ...хүргэгдэжэ шадагдаагүй бэлэй.

...Он жалнууд үнгэржэл байба. ...угшадайнгаа захяа заабари ...хүргэхын тулада сельскэ Советэй гүйсэдком ёһотой һайн ханаабай ...лга эхилхэ гуйлтатайгаар зо... органуудта хандаһан байна. Гремячи — Банна гэһэн ханааб ...малтаха бүхы хүдэлмэри уһалуулгын системын управленидэ даалгагдаа һэн.

Удаагүй ханаабай проект зохёоһон, смета табигдаһан байха... Иигэжэ эндэ халуун ажал хүдэлмэри эхилээ. Мүнөө үедэ ой ...хон соогуур ханаабай урдаха ...үүд самсаал гаргагданхай юм. ...мянган кубометр газар малта... гидротехническэ юһэн түхеэ... ...эгэ бариха хүдэлмэри түлэг дун... ...йбажа байна.

Гурбан километр утатай ханааб малтагдажа, хоёр горхониие холбо... юм. Тиигэжэ Гремячи горхоной тунгалаг һайхан уһан Баргажан ...тосхоной дундуур харьялжа, тэн... ...арад зониие баясуулхань ...удаггүй.

Ал. АЛОВ.

ҮРЭ ЖЭМЭС СУГЛУУЛЫТ

...Зунай һүүлшын һара гаража, ...өө эм домдо ородог үрэ жэмэс ...уулха хаһа хүрэжэ ерэнхэй. ...элхэдэ, алирһа абажа үзэе. ...эйнь болоһон хойно тэрэнэй ...һа түүжэ хатаагаад, аптекэ... ...тушааха саг ерээ. Хатаһан ...һанай килограммынь 1 ...рүр 20 мүнгэтэ.

...Тиихэдэ эдеэшэжэ болоһон ...хоин хоншоор мүн лэ медици... ...угаа ехэ туһа хүргэдэг. Тэ... ...түүһэнэй һүүлээр 2—3 ...урда түлигдэһэн пеэшэн соо ..., али 80 градус халуун газар... хатааха ёһотой. Һайнаар ха... ...аһан нохойн хоншоор шара... ...ан үнгэтэй байха. Тиимэ жэ... ...аптекэ килограммай 70 мүн... ...худалдажа абадаг.

...Долоогоно. Тэрэниие һайн бо... ...байхадань, сентябрь—ок... ...һаранууд соо түүхэдэ, ша... ...ынь эрхим байдаг. Пеэшэн соо ..., үгышье һаа, нарата үдэр ..., һалхинда хатаахада боло... ...тиихэдэ улаан гү, али ...улаан байха зэргэтэй. Ха... ...алан долоогоныи сэн 60 ...гэтэ.

...Хүндэтэ уншагшад, өөһэд өөһэ... ...нютагта ургадаг үрэ жэ... ...эндэ заагдаһан гуримаар суг... ...хатаагаад, эгээл дүтын... аптекэдэ тушаахыетнай гуйха ...байди.

Л. ГЕРАСКИНА,
...аптекоуправлениин ...тэлэй таһагые даагша.

КОМИ АССР-эй 50 ЖЭЛЭЙ ОЙ

Коми АССР. Ухта хото — республикын нефть олзоборилгын промышленностиин түб. 50 жэлэй урда тээ эндэ түрүүшын байшангууд татагдаһан һаа, мүнөө олон мянгаад хүдэлмэришэдтэй промышленна город урган бодонхой.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: нефтьшэдэй соёлой байшан.

* * *

ДООДО ЗУРАГТА (зүүн гарһаа): Заполяриин шулуу нүүрһэнэй газар болохо Воркута хотын түрүү хүнүүд — хүдэлмэришэд Ахмед Галиев, Яков Павлик, машинист, Социалис Ажалай Герой Дмитрий Филиппов, комплексно бригадые хүтэлбэрилэгшэ, Социалис Ажалай Герой Александр Карманов.

ТАСС-ай фотохронико.

МИИН ҺУУЖА ШАДАДАГГҮЙ

Бороо шэбэр-һабир орожо, хүйтэн һалхин хойто хадын хүндыһөө һүрьесэ үлеэнэ. Үүлэнэй саана хороһон наран хэдэн хоногой туршада бултайнагүй. Иимэл нэгэ юрын үдэр һэн. Даша Доржиевичтай уулзаха хүсэлэнтэй гэр тээшэнь алхалбаб. Тухайлхада, наран орохо тээшээ тэгүүлэнхэй. Бууралтаһан толгойтой, түбхин даруу зантай наһажаал хүн халуун сайгаа оошон ууж һууһанаа үндыжэ, гараа һарбайба. Шанга адхасаарнь бодоходо, шадал тэнхээтэй хүн гэжэ хүрэһөөр ойлгохоор.

— Бэе хүнгэн, һайн байна гүбди?— гэжэ танилсаһанайнгаа удаа асуугаа һэм.

— Һайн даа. Бэешье хүнгэн,— гэжэ харюусаба.

— Амаржа байна гүт?

— Үбһэн дээрэһээ һаяхан ерээд байнаб,— гэжэ харюусаад, сонхоороо шагаажа: — Болиһон тэнгэри болоод байна. Юумэ хүүлэхэ юм бэшэл,—гэбэ.

Тэрэ үгэ бүхэнөө бодожо хэлэһэндэл, болгоомжотойгоор дуугарха юм. Энэ түбхин даруу зантай, жара гараһан наһатай хүмнай Даша Доржиевич Дырхеев гээшэ. Пенсидэ гараһаар хоёрдохи жэлынь боложо байна. Гэбэшье миин һуужа шададаггүй.

Үнгэрэгшэ жэл һэн. Талын булагай отарада хонишон хэрэгтэй болоһон аад, тиимэ амар олдожо үгэхөөр бэшэ байба. Энээн тухайда дуулан сасуугаа Даша Доржиевич олон юумэ бодожо байнгүй, сэхэ колхозой правлени ерэжэ, хүдэлхэ дуратайгаа мэдүүлээ бэлэй. Урдань хонин ажалдаа удаан саг соо хүдэлжэ, нилээдгүйхэн дүй дүршэлтэй болоһон үбгэжөөлдэ энэ харюусалгатай хэрэгые найдангүй яажа болохоб даа. Василий Данзанович Нагмитовтай хамта түлтэ хониндо хүдэлжэ захалаа һэн.

Хүнгэн, солбон, баян дүй дүршэлтэй үбгэжөөл залуу хонишонһоо дутуугүй ажалладаг байба. Арбан класс дүүргээд, колхоз дээрээ хүдэлхээ үлэһэн Света басаганиинь баһал абынгаа жэшээгээр хониндо орожо, хурьгадые абалсаа. Иигэжэ эсэгэ басаган хоёр үнгэрэгшэ үбэлэй туршада түрэл колхоздоо туһалалсажа ороһон юм.

Мүнөө Даша Доржиевич хониёо тушаажа үгөөд, элбэг дэлбэг үбһэ тэжээл хуряажа абалсахын тула хүсэ шадалаа гамнангүй хүдэлжэ байнхай. Мүшэр хухалалганай эхилхэдэ, Мухар-Шэбэрэй аймагай «Знамя Ленина» колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Семенов Дырхеевые дуудуулаа бэлэй. Өөрөө ошохоёо байһан үбгэн юундэ арсаба гээшэб. Һургуулиин һурагшадтай үглөөдэрынь Дырхеев ой гараа бэлэй. Эдеэнь шанадаг, өөрөөшье мүшэр хухалдаг һэн. Тиигээд үбһэ хуряалганай эхилхэяар удааржа байнгүй, хажуур сохихоёо ошоо.

— Юумэ хэнгүй һуухада, үдэр ошожо үгэхэгүй, ехэл хашартай байдаг. Би ажал хэнгүй һуужа шададаггүйб. Хүл дээрээ ябаа сагтаа түрэл колхоздоо туһалхаб,— гэжэ нүхэр Дырхеев үнэн зүрхэнһөө мэдүүлнэ.

Дүрбэн үхибүүниинь ехэ болонхой. Баирынь сэрэгэй албанда юм...

— Бүри һаяхан бэшэг абаабди. Хүбүүмнай һайн албаяа хэжэ байна. Албанһаа бусаад, колхоздоо хүдэлхэ байха,— гэбэ Дырхеев.

Иигэжэ нүхэр Дырхеевэй түрэл колхоздоо шадал зэргээрээ туһалжа байдагынь тон һайшаалтай.

Ц. ХАМАЕВ.

УЛААН-ҮДЫН шубуунай фабрикын коллектив һүүлэй үедэ ехэ амжалта туйлаа. Наука техникын шэнэ туйлалтануудые үйлэдбэридэ үргэнөөр нэбтэрүүлжэ, иимэ үндэр үрэ дүн туйлаһан байна. Клеточнэ түхеэрэлгэ хабсаргахадаа, үндэгэлдэг тахяагай тооё 135 мянганда хүргэхэ арга олгохо юм. Энээнэй ашаар жэл бүри республикымнай хүн зон олон мянган үндэгэ нэмэжэ абаха бшуу.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: фабрикын главна инженерэй уялга дүүргэгшэ Сергей Жундуев, хабсаргагшадай бригадир Иван Васильев ажал хүдэлмэри тухайгаа хөөрэлдэжэ байна.

ДООДО ТАЛЫН ЗУРАГТА — клеточнэ түхеэрэлгэ хабсаргагдана.

Е. ЗАХАРОВАЙ фото.

ХҮДӨӨГЭЙ ЗАСАГ ТҮРЭ ТОЛГОЙЛОГШО

Ульяновска областиин Волго шадархи Ундора тосхоной сельсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ тухай хөөрөө уншагшадта хэблэлэй һонин агентство (АПН) дурадхана.

I

Энэ хүн түрэл тосхондоо бүхы наһаараа ажаһууна. Тиигэжэ бүгэдэндэ мэдээжэ болохоһоо гадна, хүндэтэйшье болонхой. Николай Докторов Ундорско сельскэ Соведэй гүйсэдхэхэ комитедые арбан нэгэн жэлэй турша соо толгойлно. Энэ хүн бусад депутадуудтай сугтаа нютагайнгаа Совет засагые түлөөлдэг юм. Засаг түрын гүйсэдхэхы хамтын орган хоёр жэлдээ нэгэ дахин һунгагдадаг байна. Оршон тойрон ажаһуудаг арбан гурбан тосхоной эгээн хүндэтэй түлөөлэгшэд болохо депутадууд сесси дээрэ сугларжа, нүхэр Докторовые гүйсэдкомой Соведэй түрүүлэгшээр зургаа дахин һунгаа.

...,Сельскэ Соведэй түрүүлэгшэ томо толгойгоо ганхууланхай, өөрынгөө харуулһан баатаршалга тухай дурата дурагүйгөөр хөөрэнэ:

— Тиигээ һэл даа, ехэл шанга буудалдаан болоо һэн. Хойно, урдамнишье снаряд тэһэржэ байгаа.

Улаан Тугай орденоор шагнаха тушаа командованиин зууршалга дотор иигэжэ хэлэгдэһэн байгаа: юрын солдат Докторов байлдаанай тон шахардуу сагта һомо хэрэгсэл тээһэн автомашинаар дайсадта хүреэлэгдээд байһан өөрынгөө бүлэг сэрэгшэдтэ шурган орожо шадаа. Тиигэжэ тулалдаанай хуби заяае шиидхэлсэхэ зуураа, ехэ тэсэбэритэй, баатар зоригтой, сэрэгэйнгээ уялгада үнэн сэхэ байһанаа гэршэлэн харуулаа...

Смоленск шадар тиимэ ушар тохёолдоһон юм. Докторов хожомынь Москва хамгаалалсаа. Дайшалхы шагналнуудайнь тоодо Прага сүлөөлһэнэй түлөө медаль бии.

II

Дайнай һүүлээрхи түрүүшын жэлнүүдтэ түрэл тосхондоо ажаллаа. Эгээн түрүүн шофёроор, удаань хүдөө ажахын машинануудые заһадаг механигаар хүдэлһэн байна. Урданай сэрэгшын үбсүүн дээрэ ажалай габьяагай түлөө хоёр медаль яларна. Түрүүшээр депутадаар, хожомынь сельсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшээр һунгагдаһанайнгаа һүүлээр өөрынгөө дуратай ажал орхихо баатай болоһон.

Һунгаһан хүнэйнгөө сэдьхэл бодолые һайса мэдэдэг дээрэһээ нютагайхидынь тэрээндэ һанаһанаа хэлэдэг, өөрынгөө тосхоной хуби заяае найдадаг гээшэ. Энэ хүн нютагайнгаа зоной дунда һайндэр соогуур хүндэтэй айлшаниинь боложо ерэдэг, хүшэр хүндэ сагта туһатай зүбшөөл үгэдэг, ямар нэгэн арсалдаата асуудал шиидхэхэ болоо һаа туһалдаг. Соведэй газар дээрэ оршодог тосхонуудта боложо байдаг бүхы хубилалтануудта депутадуудтайгаа сугтаа эдэбхитэйгээр хабаададаг юм.

Тосхонуудтахи ажахын, культурна бүхы хэмжээ ябуулгануудта сельсоведэй ямар ехэ шиидхэхы үүргэ дүүргэдэг байһыень тоогүй олон жэшээнүүд дээрэ харуулжа болохо байгаа. 36 депутадуудай хахадынь коммунистнууд. Депутадуудай дунда хүдэлмэришэд, колхознигууд, агрономууд багшанар, врачнууд, леснигүүд бии. Ородууд, мордвинууд, татарнууд болон чувашуудшье ажаллалсана. Эдэнэр булта сельсоведэй саг үргэлжын комиссида оролсодог. Өөрынгөө хэрэг ажал һайса мэдэхэ хүнүүд комиссида оролсонхой, тиихэдээ хүн бүхэниинь өөртөө бүри дүтэ һалбари шэлэжэ абанхай. Сельскэ Совет хэдэн комиссиһаа: хүдөө арадай гэгээрэл болон соёл культурын, тосхонуудые болбосон түхэлтэй болголгын, элүүрые хамгаалгын, социальна тэдхэмжын, социалис хуули ёһо гурим сахилгын комиссиһаа бүридэнэ.

Гүйсэдком сессинүүдые саг үргэлжэ үнгэргэжэ байдаг. Тиимэһээ саг үргэлжын комиссинууд өөһэдынгөө һунгагшадтай холбоо барисаа байгуулха зуураа, хэрэг ажалаарнь, эрилтэнүүдээрнь һонирходог, сессиин хаража үзэһэн түрүүшын шиидхэбэринүүдые заатагүй дүүргэхэ тушаа хэмжээнүүдые абадаг. Шиидхэхэ асуудалнуудыень тоолобол, ехэ олон малай үбэлжэлгэдэ бэлдэхэ, хүдөөгэй гэрнүүдые газаар хангаха, һурагшадай һуралсал һайжаруулха, ой модо хамгаалха, уһа сөөрэмүүдые бузарлалгаһаа аршалха, медицинскэ пунктнуудые бариха, үбшэнһөө һэргылхэ гэхэ мэтэ асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэдэг байна.

III

Гүйсэдкомой хэһэн ажал тушаа тэрээнэй түрүүлэгшэ Николай Докторовой өөрөө тоосожо байха үедэнь сесси дээрэнь байлсаа һэм. Тэндэ һуухадаа нимэрхүү юумэнүүдые блокнот соогоо тэмдэглээб.

1970 оной туршада хүдөөгэй Соведэй газар дээрэ нэгэшье үхибүүн наһа бараагүй. Халдабарита үбшэн үгы болоо шахуу. Хүдөөгэй больница, нарайлалгын гэр, медицинскэ табан пункт мүнөө үеын шэнэ түхеэрэлгэнүүдээр хангагданхай. Үхибүүдэй бэе саг үргэлжэ шалгагдажа, тэдээндэ тарилга хэгдэжэ байдаг. Тосхоной гол дунда байдаг нуурай хажууда автомашинануудые угаалга хоригдоо.

Ундорско газар дайда элдэб аршаануудаар элбэг юм. «Волжанка» гэжэ нютагай аршаан Трускавецкын «Нафтусе» гэдэг суута минеральна уһанһаа дутуугүй һайн. Депутадууд —элүүрые хамгаалгын талаар саг үргэлжын комиссиин гэшүүд нютагайнгаа больницын хажууда уһаар бэеэ аргалха таһаг бии болгоо: мүн тэндэ сероводородтой уһан элирүүлэгдээ. Хажуудань санатори баригдажа байна. Зундаа амаралтын гэр, пионернүүдэй лагерь ажаллана.

Хэрэг ажалынь һайн ябана бэшэ гү? Тиигээшье һаа гүйсэдкомой түрүүлэгшэ һанаа амар һуужа шадаггүй.

— Хүнүүдые аргалхын тула аршаануудые үшөөл хүсэд хэрэглэжэ шаданагүйбди,— гэжэ нүхэр Докторов һанаа зобонгёор хөөрэнэ. — Минеральна уһа гаргадаг завод бии бүхы хүсэеэ хэрэглэжэ шаданагүй. Харин «Волжанка» хэрэглэхэ хүнүүд ехэ олон. Гүйсэдкомой даалгабаряар депутадууд заводто ошожо, ушар байдалтайнь танилсаһан байна. Заводой директорэй элидхэлые, мүн депутадуудай һайшаалнуудые Соведэй гүйсэдком дээрэ зүбшэн хэлсэхэ шухала гэлсээ. Газарһаа гарадаг аршаан булагуудые хүнэй аша туһада хүсэд хэрэглэхын тула бүхы юумэ хэрэглэхэбди.

IV

«Симбирскэ уездын тосхонууд» гэһэн 1903 оной справочник дотор Ундорско газар тухай иигэжэ хэлэгдэнэ: «Хахалагдадаг газарынь ехэ муу, хэды ехээр шанаржуулаашье һаа, хэзээдэшье һайн ургаса үгэдэггүй». Арбаад жэлэй саада тээшье эндэ һайн ургаса абтаагүй. Газараа үрэжэлтэй һайн болгохын тула таряашад ехэ ажал хэһэн байна.

Ундорско сельскэ Соведэй Н. К. Крупскаягай нэрэмжэтэ колхозойхид 1970 ондо га бүриһөө 22—23 центнер шэниисэ хуряажа абаа, зарим бригадануудта—27 центнер абаһан байха юм. Хахалагдадаг 7 мянган гектар газар дээрэ 5 мянган тонно минеральна үтэгжүүлгэ, 12 мянган тонно наг шэбхэ гаргагдаа. Таряашадта авиаторнууд туһалдаг.

Хүдөө ажахын үйлэдбэриие һайнаар эмхидхэһэнэй, техникэ зүбөөр хэрэглэһэнэй ашаар ехэ үрэ дүн туйлагдаа. Колхоздо хамта дээрээ 100 шахуу трактор, ашаанай табяад машина, бусадшье олон машина тоологдоно. 1970 оной намар колхоз гүрэндэ хоёр дахин ехэ ороохо, хараалагдаһанда орходоо 1,5 дахин ехэ мяха тушаагаа.

Ульяновска областиин колхозууд болон совхозуудта шэнэ табан жэлэй туршада малнуудай байха промышленна 56 ехэ байра, тэрэ тоодо Крупскаягай нэрэмжэтэ колхоздо 800 толгой малай багтаха байра баригдаха юм. Табан жэлэй турша соо наг шэбхэ, минеральна тэжээл хоёр дахин шахуу ехээр гаргагдаха; ороолото ургамалнуудай ургаса нилээд дээшэлүүлхээр хараалагдана. Энэ зорилго амжалтатайгаар шиидхэхын тула хүдөөгэй Совет эмхидхэлэй ехэ ажал хэхэ уялгатай. Һайн дураараа туһалагшад эдэбхитэйгээр туһалха зэргэтэй. Тиимэ туһалагша хүдөөгэй Соведтэ хэдэн зуугаадаараа бии...

Удаань түрүүлэгшэ Соведэй шиидхэдэг хойшолуулашагүй үдэр бүриин хэрэг дүүргэжэ ороо һэн.

Зоя БЫСТРОВА,
АПН-эй корреспондент.

Улаан-Үдэ хотын Октябрьска районой шүдэ эмшэлдэг поликлиникэдэ хүүгэдэй түсхай кабинет бии юм. Врач Виолетта Алексеевна Козулина, медсестра Цыцык Далаевна Гармаева гэгшэд шүдэеэ эмшэлүүлхэеэ ерэһэн үхибүүдые наягай дулаахаанаар угтан абадаг. Тэдэнэр багашуулай һанаа сэдьхэлые һамааруулжа шададаг. Тиимэһээ үхибүүд амгалан һуужа, шүдэеэ үзүүлдэг байна.

Сагаан халаадтан гансашье эдиршүүлые эмшэлхэһээ гадна, хүүгэдэй саадуудта, яслинуудта, һургуулинуудта, предприятинуудта ошожо, ариг сэбэрые сахиха хүдэлмэри ябуулдаг, үбшэн тахалһаа шүдэеэ яажа һэргылхэб гэжэ хүнүүдтэ хөөрэжэ үгэдэг байха юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: врач В. А. Козулина, медсестра Ц. Д. Гармаева гэгшэд багашуулай шүдэ үзэжэ байна.

А. ШУЛУНОВОЙ фото.

Хүбүүмнай сэрэгэй албанда

ЭРХИМ СЭРЭГШЭ, ҺАЙН НҮХЭР

Хөөрэлдэжэ һууһан хүмни — артиллерийскэ расчёдой командир младша сержант Батуев сэдьхэлээ хүдэлэнги. Тэрэнэй урда табигдаһан асуудалнууд бага балшар наһыень һануулба хэбэртэй. Гэнтын аюулда орожо, эхэ эсэгэ хоёрынь наһа барашаһан байгаа. Үншэрһэн хүбүүн гансаараа үлөө бшуу. Хэрбээ капиталис гүрэндэ үншэн хэнзэ үхибүүн үлэбэл яалтайб? Балай ойлгожошье ядахаар бэшэ ха. Хүсөөг хилээмэнэй түлөө газаашалуулха, боголшолуулхаһаа эхилээд, зобохо, тулиха юумэн юу барагдаха бэлэй. Харин совет гүрэндэ түрэһэн Лобсон зобохо, зүдэрхэ гээшые огто мэдэнгүй өөдөө болоһон. Тэрэнэй ажабайдал совет эрхэ байдалай һайханиие харуулһан толотомо жэшээ мүн. Эхэ, эсэгэгүй үлэһэн бишыхан хүбүүн үншэн үхибүүдые хүмүүжүүлдэг байшанда хүмүүжэжэ, һургуулида һураһан байгаа. Удаань Лобсон найман жэлэй һургуули дүүргэмсээрээ. Улаан-Үдын лесотехникумдэ орожо, техник-механик гэһэн мэргэжэл шудалжа гараһан. Ажалай арюун замда тэрэ һаял гараад ябатараа, Совет Армиин албанда мордоо бэлэй. Сэрэгэй албые ажабайдалай эхи табиһан һургуули гээшэ гэжэ тэрэ тоолоно. Эндэ тэрэ бэежээ, ухаан бодолойнгоошье талаар ургаа, хүмүүжөө. Тиин младша сержант Батуев ёһото албаяа үнэн сэхээр дүүргэжэ байнхай.

Албанайнгаа уялгые нарин нягтаар сахижа ябаһан буряад хүбүүн командирайнгаа магтаалда нэгэтэ бэшэ хүртэнэ. Тиихэ зуураа, сугтаа алба хэдэг нүхэдэйнгөө дунда хүндэтэй, түрүү хүн болонхой. Өөртөөшье, мүн тэрэнэй мэдэлдэ байһан нүхэдтөөшье младша сержант адлихан шанга эрилтэ табидаг командир юм. Тэрээнтэй сүг алба хэжэ байһан ефрейтор Валерий Дучек, солдат Юрий Лебедев болон бусад командирай найдамтай туһалагшад болонхой.

Ажабайдалай үйлэ хэрэг ходо доо жэгдээр үнгэрдэггүй бшуу. Тиимэһээ амжалташье абаһаар угтадаггүй байһан, Лобсон түрүүшээр нүхэдтөө этигэжэ ядадаг, найдадаггүй һэн. Харин мүнөө тэрэнээ һанахадань эшхэбтэршье шэнги үзэгдэдэг болоо. Мэдэлдөө байһан хүнүүлтэе этигэдэг, найдадаггүйень ойлгоһон командир А. Н. Кошкаров нэгэтэ Лобсондо зөөлэхэнөөр, иигэжэ хэлэһэн гэхэ:

— Ши яһала зүб замаар ябанаш. Зүгөөр хүндэ найдаха хэрэгтэй. Заримдаа залуу командирай шэнжэ харуулаад абанаш. Байһаар хуу гэмгүй болохо аабза, — гээд хөөрэлдөөгөө командирынь дүүргэһэн юм.

Офицер зүб тэмдэглээ. Уданшьегүй младша сержант Лобсон Батуев мэдэлдээ байһан хүнүүдтээ үгэеэ ойлгоһодог, тэдэндээ найдалаг болоо һэн.

КПСС-эй XXIV съездын хүндэлэлдэ абаһан уялгаяа А. Н. Кошкаровай батарей нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэжэ, эрхим гэһэн алдартай болоһон юм. Эндэ буряад хүбүүн — младша сержант Л. Батуевай хубита мүн лэ бии һааб даа.

— Тактическа һуралсалда эрхимээр буудалдаабди. Хүбүүдһин танихаар бэшэ байгаа, мэргэнээр буудаа, — гэжэ Лобсон хөөрөө һэн.

Батарейдэ мүрысөөн мүнөөшье үргэлжэлһөөр. «КПСС-эй XXIV съездын болоһон жэл — эрхим һуралсалай ба эрхим албанай жэл» гэһэн уряа доро тэрэнь үнгэрнэ.

Лобсон Батуев албан, ажабайдал тухайгаа үшөө удаан хөөрөө һэн. Сэрэгэй албанда ябахадаа, хүбүүд ажабайдалай ёһотой һургуули гарана гэжэ тэрэнэй бодолгынь һайшаалтай байна. Эхэ оронойнгоо, арад зонойнгоо түлөө албаяа үнэн сэхээр дүүргэжэ байһан буряад арадай хүбүүн Лобсон Батуев эрхим сэрэгшэ, һайн нүхэр гэлсүүлдэг юм.

В. ВОЛОДИН,
офицер.

ЛОБСАНОВ Д.

КПСС-эй гэшүүн, СССР журналистнуудай Холбооной шүүн, «Буряад үнэн» газ редакциин оршуулагша Лобсанович Лобсанов үни хүндөөр үбшэлжэ, байгша августын 23-да наһа бараба.

Даши Лобсанович Бур АССР-эй Сэлэнгын аймаг лэн-Дүүмын сомоной Шан хондо 1918 ондо түрэһэн. онһоо ажал хэжэ эхилһэн ряад үнэн» газетын литерат хүдэлмэрилэгшөөр, т даагшаар, харюусалгата сек ряар, редактораар хүдэлм һэн, Эсэгэ ороноо хамгаа Агуухэ дайнда хабаадалс байна.

Нүхэр Д. Л. Лобсанов КП эй Буряадай обкомой гэш Буряадай АССР-эй Вер Соведэй депутат ябаһан. шис Германиие илаһанай лөө», «Шэнэ газар элдүүр нэй түлөө» медальнуудаар нагдаһан.

Даши Лобсанович дурш һайн журналист, бэрхэ ор лагша, энэрхы сэдьхэлтэй байһан, шадабари мэргэ ходо дээшэлүүлжэл ябадаг лэй.

Даши Лобсанович Лоб нүхэдэйнгөө дунда хэзээд мартагдахагүй.

БҮЛЭГ НҮХЭДЫНЬ

ШАНДА ХҮРТЭБЭ

Арадай хинагшадай эдэбхитэдэй республиканска зүблөөн Улаан-Үдэдэ августын 17-до болоһон байна. Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. С. Семенов сугларай дээрэ үгэ хэлэжэ, даажа абаһан уялгадаа үнэн сэдьхэлһээ хандаһан, арадай эд зөөриие хёрхоор сахин хамгаалха хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаһан хүнүүдтэ гүрэн түрын дээдын хайра шангуудые — орден, медальнуудые барюулаа.

Зэдын аймагай арадай хиналтын комитедэй түрүүлэгшэ А. Н. Шатуев — Ажалай Улаан Тугай, Түнхэнэй аймагай арадай хиналтын комитедэй түрүүлэгшэ С. Г. Цыдеев «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденуудта хүртэһэн байна. Мүн Кабанскын аймагай арадай хиналтын комитедэй түрүүлэгшэ Б. С. Стрекаловский «Ажалдаа шалгарһанай түлөө» медаляар шагнагдаа.

Социалис хуули ёһо нарин нягтаар сахиха хэрэгые эрхим һайнаар бэелүүлһэн арадай хиналтын бүлэгүүдтэ СССР-эй арадай хиналтын комитедэй Хүндэлэлэй грамотанууд барюулагдаа.

Д. КОЛМАКОВ.

МОСКВА ТУХАЙ ХӨӨРЭХЭ БАЙХА

РСФСР-эй Гэгээрэлэй министерствын аяншалгын түбэй управлениин путёвкоор Буряадай республикын һургуулинуудай олохон лэ һурагшад Эхэ оронойнгоо ниислэл — Москва хотоор бахархан аяншалһан байна. Аяар холо оршодог үргэн Буряад ороной үхибүүдые Москва һайханаар угтаа, эрхим шанартайгаар түхеэрэгдэһэн һургуулинуудайнгаа баазануудта тэдэнэрые байлгажа, амаруулаа.

Түрэл Москвада үнгэргэһэн үдэрнүүдээ үхибүүд хэзээдэшье мартахагүй. Улаан талмай дээгүүр хэды алхалаа, Кремль һайхашаан хараа гээшэб. Багша Ленинэй ябаһан нангин газарнуудаар, СССР-эй Арадай ажахын туйлалтануудые харуулһан выставкэ, Третьяковско галерей, политехническэ ба түүхын музейнүүдтэ һурагшад автобусоор ошоһон байна. Тиихэдэ гүрэнэй ехэ ехэ театрнуудай зүжэг, Кремльдэхи Съезднүүдэй ордон соо үнгэргэгдэжэ байһан уласхоорондын кинофестиваль гэхэ мэтые һонирхон хараа. Москва хотын гоё һайхан саад, сэсэрлигүүд соо амараа. Юрэдөө, һонюуша үхибүүдэй нюдөө хужарлуулан хараха, үзэхэ юумэн Москва хотодо барагдаха бэшэ ха юм даа.

Эхэ оронойнгоо ниислэл, — Москватай танилсаад нютагаа бусахадаа, түрэл һургуулиингаа багшанарта, үетэн нүхэдтөө, түрэлхидтөө тэдэнэрэй хөөрэхэ юумэн дууһахаар бэшэл.

Л. АПАРНИКОВ.

АН ҮДХЭДЭГ ГАЗАР

Захааминай аймагта ангай үдэхэ түсхай газар таһалагдаба. Хамта 50 мянга гаран гектар ой тайга соо 5 жэлэй туршада бүхы агнуури хоригдобо. Армагай эхин, Үлэгшэнэй баруун, Зүүн голнууд, Хуртагын эхин, Элхиин эхин гэхэ мэтын ан гүрөөлэй ехэ байратай газарнуудта һаядаа буугай дуун гарахаяа болёо.

Энэ газарта туруутаншье ан, араатадшье, хэрмэ, булганшье, ойн шубуудшье олзоборилогдохогүй.

Мүнөө эндэ тэмдэг, соносхолнууд хэгдэжэ, харуул табигдажа, нютагай хүн зондо тунхаглагдажа байна.

Манай корр.

УЛАСХООРОНДЫН ШЭНЖЭЛЭЛ

Вьетнамай үнэн зүб хэрэг

1945 оной августын революциин алдарта ойе дайлалдажа ба ажалаа эрхилжэ байгаад, августын 19-дэ тэмдэглэһэн баатарлиг вьетнам арад баһа нэгэ гайхамшаг ойе тэмдэглэхээ байна. Вьетнамай Демократическа Республика байгуулагдаа гэжэ соносхогдохоор 26-дахи жэлэй ойе сентябриин 2-то тэрэ тэмдэглэхэнь.

Августын революциин илалта, бэеэ даанхай демократическа республика байгуулга ороной түүхэдэ шэнэ үе сагай эхи табиһан байха юм. Вьетнам арад социализм байгуулха замда батаар оронхой. Түүхын хүгжэлтые гэдэргэнь сухарюулха гэһэн империалистнуудай һэдэлгэнүүдтэ эсэргүү шэрүүн шанга тэмсэлые энэ үеһөө эхилхэ баатай болоһон юм. Эрхэ сүлөө болон бэеэ даанхай байдалаа хамгаалхадаа вьетнам арад француз колонизаторнуудые һамна зада сохёо. Холбоото Штадуудай хэжэ эхилһэн агаарай хүндэ хүшэр дайе ДРВ-гэй арад, зэбсэгтэ хүсэнүүд нэрэтэй солотойгоор тэсэжэ гараа.

Урда Вьетнамай патриодууд августын революциин ойе буугаа гартаа барин ябажа угтаа. Тэдэнэр Пентагоной угаа ехэ сэрэгэй хүсэнүүдэй сохилтонуудые эрэлхэг зоригтойгоор сухарюулан сохёо, сохиһооршье. Эб найрамдалые хүсэн эрмэлзэнэбди тэһэн хооһон хубхай үгэ хүүрнүүдээрээ халхабша хээд, Вашингтон сэрэгэй уршагта ябуулгануудые дахин дахин хэжэл байһаар. Һүүлшын үдэрнүүдтэ американ авиаци бүри ехээр ябуулгануудые хэжэ ороо, Американ хэблэлэй мэдээнүүдэй ёһоор, демилитаризованю зоные бомбодолго гурба дахин шангадаа. ДРВ-гэй МИД-эй һаяхан толилһон мэдүүлгын ёһоор американ авиаци, тэрэ тоодо «В-52» гэжэ бомбардировщигууд демилитаризованно зоноһоо гадна, ДРВ-гэй газарые добтолно.

Пекиндэ Никсонэй аяншалха болоһон тухай үгэеэ ойголсолгоор ехээр хүхиһэн Вашингтоной стратегүүд вьетнамска арсалдаа тулалдаае сэрэгэй хүсөөр шиидхэхэбди гэжэ дахяад найдадаг болоо. Гэбэшье иимэ найдалганууд хэзээдэшье дүүргэгдэхэгүйл даа. Хэрбээ Никсонэй правительство Вьетнамай асуудал шиидхэхые үнэхөөрөөл хүсэдэг байгаа гээшэ һаа, Урда ба Хойто Вьетнамай хүн зоной түлөөлэгшэдтэй сэхэ хэлсээ хэхэ зэргэтэй гээд Вьетнамай ажалшадай партиин ЦК-гай «Хок Тап» гэжэ теоретическэ орган онсолон тэмдэглэнэ.

Өөрынгөө эрхэ сүлөө ба бэеэ даанхай байдалые Вьетнамай баатарлиг арад 26 жэлэй турша соо аршалан хамгаалжа байна. Үнэн зүб хэрэгэй түлөө тэмсэжэ байһан вьетнам арадай дура хүсэлые нугалха ямаршье һэдэлгэнүүд заабол буруу һүрэхэл.

Мальта бэеэ даанхай байдалаа хамгаална

Мальтада бүхы дэлхэйн олониитын анхарал эдэ үдэрнүүдтэ хандуулагдана. Дундада далай соо оршодог энэ бишыхан аралай арад өөрынгөө бэеэ даанхай байдалые эрид шууд хамгаална. Һаяхан засагаа гартаа абаһан Д. Минтоффой лейборис правительство Мальтаһаа НАТО-гой Европын урда зонодохи далайн-сэрэгэй хүсэнүүдэй штабые гаргуулжа шадаа. Мальтын генерал-губернаторай тушаалда англичанинай орондо мальтиец А. Мамо анха түрүүнээ оробо.

Шэнэ зарлалай парламентын сесси эдэ үдэрнүүдтэ Ла-Валеттдэ боложо байнхай. Арал дээрэ Англиин колониальна эзэрхэлгэһээ уламжалан тохёолдоһон экономическа ба социальна тулюур туйган байдалһаа орониие гаргаха гээшэ правительствын гол зорилго болоно гээд А. Мамо түрүүшын заседани дээрэ программна үгэ хэлэхэдээ, мэдүүлээ. Мальта экономическа талаар бэеэ даанхай болохо оролдолго гаргаха гээд тэрэ онсолон тэмдэглэһэн байна.

Шэлэн абаһан замһаань Мальтые хадууруулха һэдэлгэнүүдые Англиин империалистнууд, НАТО-гой талаар тэрэнэй ханинар гаргажал байдаг. Тусхайлбал, Лондон хадаа Хойто Атлантическа бүлэглэлэй бусад гэшүүдэй хэрэглэлсэдэг өөрынгөө сэрэгэй баазые арал дээрэ үлэхые бүхы хүсэ шадалаараа оролдодог юм. НАТО-гой оронуудай табиһан эрилтэнүүдые дүүргэхыень Мальтын правительствада даадхаха һэдэлгэ хэхын тулада Англиин обороны министр лорд Каррингтон августын 19-дэ Мальта ошоо.

«Уһанда шэнгэдэггүй авианосецын үүргые аралай урда мэтэ дүүргэдэг байхын тулада Англи ба НАТО бэеэ даанхай болохо хараа шэглэлһээ Мальтын правительствын арсахыень баадхахабди гэжэ найдадаг дээрэһээ Мальтада эрилтэ хэнэ. Гэбэшье энээниие Ла-Валеттдэ мүнөө боложо байһан Мальтын парламентын сесси, Мальтын арад энээниие зүбшөөхэгүй байна.

Колониальна дарлалтын бүхы хойшолонгуудые эсэслэн зайсуулха, газаа талаһаа баадхагдаһан уялгануудһаа Мальтые сүлөөлхэ зорилгоор Мальтын правительствын эдэбхитэйгээр гаргажа байһан хүсэлэл оролдолгые ленинскэ амгалан ёһоной гадаадын политикын гол ёһонуудые баримталдаг Советскэ Союз бүрин хүсэдөөр дэмжэнэ. Политическэ талаараа бүрин эрхэтэй, бэеэ даанхай байдалаа батадхахын түлөө хүндэ хүшэр тэмсэл хэжэ байһан Мальтада үрэ ехэтэй дэмжэлгэ үзүүлхэ тухай асуудалда Советскэ правительство ехэ анхаралтайгаар хандана.

Мальтын парламентын сессиин Ла-Валеттдэ нээгдэхэдэ, СССР-һээ Великобританида байдаг, мүн Мальтада иимэ үүргэ дүүргэлсэдэг элшэн сайд М. Н. Смирновский байлсаа. Тэрэ Мальтын премьер-министр Д. Минтоффтой уулзаа, Мальтада экономическа туһаламжа үзүүлхэ асуудалнуудые хаража үзэхөөр Советскэ Союзай бэлэн байһые элирхэйлэн мэдүүлээ. Мальтын догуудта совет суднанууд заһабарида табигдаха гэжэ Мальтын правительствада мүн лэ дуулгагдаа.

Хашалта урагшагүйдэбэ

Гадаадын хэрэгүүдэй министр Рауль Роа түрүүтэй Кубын делегаци Чилидэ албанай хэрэгээр аяншалаа. Сантьягада тэрэ президент Савьвадор Альендетэй уулзаа, тэрээнтэй хани ёһоор хөөрэлдөө. Тэрэшэлэн гадаадын хэрэгүүдэй министр К. Альмейда ба Чилиин бусад ажал ябуулагшадтай Роа уулзаһан байна. Сантьягадахи гүрэнэй техническэ университет Рауль Роада докторой нэрэ зэргэ олгоо, хүндэлэлэй диплом барюулаа.

Революционно Кубада анхаралтайгаар ба хүндэтэйгөөр хандалгын эдэ бүхы тэмдэгүүд Куба ба Чили хоёрой хоорондохи харилсаануудай амжалтатайгаар хүгжэжэ байһанай эли тодо гэршэ боложо үгэнэ. Гадаадын хэрэгүүдэй министр К. Альмейда түрүүтэй Чилиин правительственна делегациин Гаванада һаяхан аяншалхада, энэ харилсаанда эхи табигдаһан байна. Кубатай хани ёһоной харилсаа тогтоогоод, тэрэниие амжалтатайгаар хүгжөөжэ байхадаа Чили хадаа американ гүрэнүүдэй организациин (ОАГ) эшэгүүритэ муухай шиидхэбэриие хэрэгсээхэеэ болибо гээшэ. Кубада эсэргүү хашалта хэхэ тухай энэ шиидхэбэри долоон жэлэй урда тээ Холбоото Штадуудай баалалтаар баталан абтаһан юм.

Иимэ хашалта хэхэ тэһэн Вашингтоной политика урагшагүйдөө. ОАГ-та өөрынгөө шиидхэбэри баадхахадаа революционно Кубые гансаардуулхабди гэжэ Холбоото Штадууд һанаһан байгаа. Зүгөөр Куба гансаардаагүй. Кубада Советскэ Союзай, бусад социалис оронуудай туһаламжа үзүүлһэн дээрэһээ США-гай экономическа хашалта урагшагүйдөө. Социалис оронуудһаа абтадаг туһаламжын ашаар кубынхид социализм байгуулгада ехэ амжалта туйлажа, өөрынгөө газар нютагай эзэн болоһон арад юу хэжэ шадахаб гэжэ бүхы дэлхэй дээрэ харуулаа.

Кубын жэшээ Холбоото Штадуудай һаад ушаруулха али бүхы оролдолго гаргаашье һаань, Латиин Америкын бусад оронуудта ехэ нүлөө үзүүлээ. Американ монополинуудай гарта байһан өөһэдынгөө оронуудай байгаалиин баялигуудые бэеэрээ мэдэхэ хүсэлэнтэй байһан тухайгаа эдэ гүрэнүүдэй правительстванууд мэдүүлһэн байха юм.

США-гай зонхилолгодо эсэргүүсэн, шууд сэхээр тэмсэдэг хоёр ороной — Кубын ба Чилиин улам бэхижэжэ байгаа хани барисаан национальна ба экономическа бэеэ даанхай байдалайнгаа түлөө тэмсэл шангадхалгада Латиин Америкын бүхы оронуудай арадуудые зоригжуулна.

Г. ШИШКИН,
(ТАСС).

Канадада сохилто хэгдэбэ

ОТТАВА. (ТАСС). США-да абаашажа худалдагдаха юумэндэ 10 процентын нэмэлтэ налог президент Р. Никсонэй тогтооһонһоо уламжалан, хэдэн олон мянган канадынхид ажал хүдэлмэригүй болохо гээд премьер-министр Трюдо мэдүүлээ.

«Энэ хадаа Канадада ехэ сохилто болоно — гээд тэрэ хэлээ. — Энэ сохилтын ямар ехэ шанга байһан тухай Холбоото Штадуудай правительствада дуулгахын тулада финансын министр Бенсон, промышленностиин ба худалдаа наймаанай министр Пепэн Вашингтон ороо. Тэдэнэр ямар нэгэн гуйлта хэхын тулада, буулта хэхын тулада тиишэ ошоогүй. Харин ямаршье үндэһэ баримтагүйгөөр Канада тушаа иимэ юумэ хэжэ байһыень американ правительствада һайса ойлгуулхын тулада тиишэ ошоо».

Канада тушаа энэ нэмэлтэ налог хүсилгаха ябадал туйлахые Канада оролдохо гээд Трюдо онсолон тэмдэглэһэн байна.

РУМЫНИДА ҺАЙНДЭР БОЛОБО

БУХАРЕСТ. (ТАСС). Фашис дарлалтаһаа ороной сүлөөлэгдэһөөр 27-дохи жэлэй ойе Румыниин Социалис Республика баяр баясхалантайгаар тэмдэглэбэ. Эндэ августын 22-то Бухарестын гарнизоной частьнуудай сэрэгэй парад, ниислэлэй ажалшадай демонстраци болоо. РКП-гэй Генеральна секретарь, СРР-эй Гүрэнэй Соведэй түрүүлэгшэ Н. Чаушеску, СРР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ И. Г. Маурер, парти, правительствын бусад хүтэлбэрилэгшэд баярай болоһон газартахи түбэй трибуна дээрэ зогсожо байгаа. Айлшад, тэрэ тоодо Совет-румын хани барисаанай бүлгэмэй делегаци тэндэ байлсаа.

Румыни арадай засагай тогтоһонһоо хойшо социалис оронуудтай байгуулагдаһан али бүхы талын харилсаа холбоондо түшэглэн, Коммунис партиин хүтэлбэреэр социализм байгуулгада, промышленность болон хүдөө ажахые, наука болон соёлые хүгжөөлгэдэ, ажалшадай байдал һайжаруулгада ехэ амжалтануудые туйлаа.

Арадай засагай тогтоһонһоо хойшо ороной ажабайдалай элдэб һалбаринуудта болоһон хубилалтанууд тухай, Советскэ Союзтай, бусад социалис оронуудтай тогтоогдоһон хани барисаан ба харилсаа холбоон тухай олон материалнуудые газетэнүүд һайндэртэй дашарамдуулан толилһон байна.

Румынида фашис сэрэгүүдые Совет Армиин һамна зада сохиһон тухай, иимэ эрхэ байдалда 1944 оной августын 23-да зэбсэгтэ восстаниин амжалтатайгаар хэгдэһэн тухай национальна һайндэртэ зорюулагдаһан статья соогоо «Скынтейя» газетэ бэшэнэ.

БОЛИВИДАХИ БАЙДАЛ

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Правительствада эсэргүү үймөө баруунай үзэл баримталдаг хүсэнүүдэй хэһэн Боливидахи байдал шахардуу шанга зангараа. Үймөөшэдэй добтолгые сухарюулан сохихын тулада бүгэдэ ниитын таталга хэхэ ба зэбсэгтэ отрядуудые байгуулха тухай президент Хуан Хосе Торрес соносхоо. Хүн зоной дунда буу зэбсэг тараажа үгтэхэ гээд 50 мянга гаран хүнэй хабаадалгатайгаар Ла-Паста болоһон митинг дээрэ үгэ хэлэхэдээ, тэрэ мэдүүлээ. «Манай ороной газар уһанай бүрин бүтэн байлгые һэргээхын тулада бидэнэр бүхы хэмжээ абахабди, хархис хүсэнүүдые намнахын тулада хамаг юумэ хэхэбди» гээд тэрэ хэлээ.

Информационно агентствэнүүдэй мэдээсэлһэнэй ёһоор, үймөөшэдэй эзэлжэ байһан газар руу зэбсэглэгдэһэн 35 мянга гаран хүдэлмэришэд ба таряашад дабшажа ябана. Өөһэдынгөө профсоюзуудай уряагаар шахтёрнууд бүгэдэ ниитын забастовко соносхоод, үймөөшэдтэ сохилто хэхын тулада зэбсэгтэ отрядуудые байгуулжа эхилээ.

Правительствада үнэн сэхэ зандаа байхыень уряалан сэрэгүүдтэ Боливиин армиин командалагша Луис Реке Теран хандаһан байна.

Үймөөшэд ниислэлдэ добтолго эмхидхэхэ һэдэлгэ хэнэ гээд Рейтер агентствын Ла-Пасһаа дамжуулһан мэдээсэл соо заагдана. Үймөөшэдэй гол хүсэниинь «Рейнджернүүд» американ сэрэгэй советнигүүдэй зорюута бэлдэһэн һүйдхэлэй-десантна подразделенинүүд болоно.

Араб республиканuудай федерациин конституциин проект

ДАМАСК. (ТАСС). Гурбан араб гүрэниие: ОАР, Ливи ба Сириие толгойлогшонорой зүблөөн эндэ болоод дүүрэбэ. Араб республиканuудай Федерациин конституциин проект зүбшэн хэлсэгдээд, гар табигдаа.

Израиль эзэрхэг түримхэй ябуулгын хойшолонгуудые усадхалгаар федераци байгуулгын зорилго хизаарлагданагүй. Араб эхэ ороноо, тэрэнэй бэеэ даанхай байдалые хамгаалха, тэрэшэлэн бүхы дэлхэй дээрэ национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөе дэмжэхэ федерациин зорилго боловсоно.

Гадаадын политикын ба национальна экономико түсэблэлгын талаар нэгэн адли гол ёһонуудта үндэһэлэн федераци байгуулагдана гээд конституциин проект соо тэмдэглэгдэнхэй. ОАР, Ливи ба Сиридэ сентябриин 1-дэ асуултануудай үнгэргэгдэһэнэй һүүлээр федерациин хуули гаргалгын дээдэ орган болохо Национальна суглаан байгуулагдаха юм. Гүйсэдхэхы засагые гурбан республикын президентнүүдэй совет толгойлхо юм.

Федераци нэгэ тугтай, гербтэй ба гимнтэй, тэрэшэлэн нэгэ хамтын ниислэлтэй байха.

УРДА ВЬЕТНАМАЙ хойто захада хатуу шанга байлдаан замханагүй. Сүлөөрэлгын армиин ракетно-артиллериин томо томо частьнууд добтолгодо хабаадалсана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: НВСО-гой подразделенинүүдэй командирнууд американо-сайгонон сэрэгүүдэй бэхилэлтын пунктда добтолго хэхынгээ урда тээ зүбшэн хэлсэжэ байна.

ВИА—ТАСС-ай фото.

Хайрата хани нүхэр, эсэгэ, үбгэ эсэгэ, аха ба нагаса **ЛОБСАНОВ Даши Лобсановичай** хүндөөр үбшэлһэнэй һүүлдэ, байгша оной августын 23-да сагһаа урид наһа бараһан тухайдань түрэлхид болон дүтынь нүхэд ехэ шаналал гашуудалтайгаар мэдээсэнэ.

ПРАВДА БУРЯТИ

Нэгэдэхи хуудаһанда: М тэжээл бэлдэлгэ, таряа хур га тухай информацинууд. П. бенниковэй, В. Николаевай « лын хараа түсэбгүй» гэһэн тья. ТАСС-ай шухала мэ сэлнүүд.

Хоёрдохи хуудаһанда: КПС эй Буряадай обкомой II пле дээрэ партиин обкомой нэгэ секретарь нүхэр А. У. Модо вой хэһэн элидхэл тушаа үгэ лэлгэ.

Гурбадахи хуудаһанда: С моной Соведүүдһээ абтаһан дээсэлнүүд. СССР-эй Гэгэ лэй министр М. Прокофье хэһэн хөөрэлдөөн. Хилын наһаа.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: В. Х рахиновай «Карлычева поли Затеевскэ саад» гэжэ оче Б. Оленинэй статья. Уласх рондын шэнжэлэл.

ЭНХИР ЭКРАН

19.00 — һурагшадта зорюу даһан «Горн» гэжэ програ 19.45 — «Фетиль» гэһэн сати ческэ киножурнал. 19.55 спортын программа. 20.45 — леманорама. 21.05 — «КПС XXIV съездын шиидхэбэринүү ажабайдалда бэелүүлэе». 21. «Моодо, моодо!» гэжэ ехэшү зорюулагдаһан мультфильм. 21. — уласхоорондын шэнжэлэл ряад хэлэн дээрэ). 22.05 — эй телевидениин «Нюуса нүүд» гэһэн уран һайх фильм (I сери). 23.10 — конц

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Буряадай АССР-эй журн стнуудай холбоон, «Бур үнэн», «Правда Бурятии» га тэнүүдэй редакцинуудай ко лективүүд оршуулагша **Даши Лобсанович ЛОБСАНОВАЙ** наһа бараһан тушаа мэдээ гэр бүлынхидтэнь, түрэлхид гүнзэгы шаналалаа мэдүүлн

Хүдөөлүүлгэ августын 25 15 часта «Победа» проспек 5-дахи гэрэй 10-дахи кварти һаа болохо.

Манай адрес, телефонууд

г. УЛАН-УДЭ, ул. Ленина, 35. Телефоны: редактора—54-54, приёмная — 54-93, зам. редактора — 68-08, зам. редактора — 62-62, ответ. секретаря — 50-52, зам. ответ. секретаря—66-76, отделы: партийной жизни—60-91, сельского хозяйства—64-36, 63-86, пропаганды и агитации — 56-23, промышленности и строительства—61-35, советского строительства и быта—69-58, культуры и школ—60-21, писем и рабселькоров—67-81, информации—34-05, общественная приёмная—56-62, машинное бюро — 57-63, фотолаборатория — 33-61.

 Н-03604. Заказ № 1038.